Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 304 (10289) | 1976 чылдың декабрь 26, воскресенье | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 коп.

РЕСПУБЛИКАНЫҢ КҮШ-АЖЫЛЧЫ ХҮННЕРИ

ХУУСАА БЕТИНДЕ

Онгу беш чылдың баштайгыларында планныг даалгаларын болгаш социалистиг хүлээлгелерин кол коргузуглер талазыбиле хуусаа бетинде күүсеткенинин дугайында тыва кобальт тывыкчылары СЭКП Тыва обкомунга, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделинге, облпрофчөвүлелге болгаш ВЛКСМ ообкомунга рапорттаан.

Комбинаттың коллективи СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин амыдыралга боттандырбышаан, сайгарылга хемчээлиниң талазы-биле планын декабрь 15-те, шиитп продукция бүдүрериниң талазы-биле планын декабрь 22-де күүсеткен дугайын дагжылар чоргаарал-биле дыңнадып турар.

Ылангыя чылдың бүдүрүлге даалгазын ноябрь айда-ла күүсединкен даг болгаш энергстика цехтериниң ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери онза ышкыраанналар.

СЭКП ТК-ниң октябрь Пленумунуң (1976 ч) шиитпирлерин дагжыларның чаа күш-ажылчы кодураашүнүн хайыктырган. Олар октябрьның 60 чылынга алдар болдурган күш-ажылчы эдлечеге турупкаш, 1977 чылдың ноябрь 7-ге чедир хөй кобальтыны, моңгүн суун пландан ажыр бүдүрерин, а од байырлалдың хүнүнде камнап алдынган чиг, кыпар чаар материалдар-биле ажылдаарын хүлээгеннер.

Дагжылар база ол ышкаш онгу беш чылдың ийиги чылында универмат, ажыл-агый бараанналарының магазинин, ногаа өстүрер чер болгаш чаа чуртталга бажыңнары түтүнүп Хову-Аксы суурнуң социал болгаш культура хогжүддезинин деңнелеп элээн белдиерин хүлээнип турарлар.

БЕШ ЧЫЛДЫҢ КИЖИЛЕРИ

Тываның даг-дүгү болбаазырадыр В. И. Ленин аттыг комбинадында үүрмектеп сорттаар комплекстиң М. И. Максимовка баштаткан бирги эдлчээ мурнакчы эдлчегдериниң бирээзи.

Ол эдлчегде Алдын-кыс Иргит биле Музалия Кутдусова—рудалар арыглаар механизмнериң машинистери. Алдын-кыс комбинизтка келгеш ажылчын мергежилге өөренип алган. Рудалар арыглаарының технологиязын болгаш механизмнер ажылдаарын кончуг эки шиңгээдип, билип алган, фабриканың эң харыысалгалыг участокталрының бирээзи—бөлүүн рудалар дамчыдар кочвейерде алнык үүрг боду түсвайлаш ажылдап эгелээн. Алдын-кыстың дежурныйлаан үезинде конвейерниң ажылдаары бичии-даа тура дүшпес, идегелдиг. «Кажан Алдын-кыс ажылдап турда, руда дамчыдылгазының үзүктелири болбас дээрзинче бүзүреп болур»—деп, эш-өөрү мнча дээр.

Музалия Кутдусова татар кижи. Мурнунда ол Асбест хоорайга дзг-дүгү болбаазырадыр фабрикага ажылдап турган. М. Кутдусова комсомолчу путевка-биле Ак-Довуракка чедип келген баштайгыларның биразээ. Ол—бедик мергежилдиг, дүржүлгалыг специалист. Ак-Довуракты фабриказының үүрмектеп-сорттаар комплекизинге ол база-ла кергежилдиг машинист кылдыр бодун көргүзүп, коллективтиң хүндүткелин чаалап алган.

Алдын-кыс биле Музалияның ажылдап турары эдлчээ социалистиг чарыштың тиилекчизи. Ол эдлчегинин кижилери декабрь ортан үезинде хуралдаары-биле цехке чыглып келген. Эдлчегниң коллективи бо чылдың планын чедиишкинниг доозар болгаш пландан ажыр 500 тонна даг-дүгү немей бээри дээш канчаар ажылдаарын дугуржуп алыры-биле чылдың келгени эң. М. И. Максимовтуң бирги эдлчээ үшкү эдлчегни соцчарышче кыйгырган.

Ийи дапшыр күжениишкинниг ажылдап турар коллектив салган сорулгазын күүседиринге чоокпулаан болгаш пландан ажыр хөй продукцияны бүдүрериңге бүзүрелдиглер.

ЧУРУКТА: (солагай талазындан) Алдынкыс Иргит биле Музалия Кутдусова.
А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотозу.

ЧЫЛ ПЛАНЫН КҮҮСЕТКЕННЕР

«Тыва тудуг» трестиң «Кызыл тудуг» эргелелинде Александр Пашковка удурткан тудуг конструкцилларының монтажчылары биле Степан Борбак-оолга удурткан комплексилиг тудугжулар бригадазының ажылчыннары онгу беш чылдың баштайгы чылында алган социалистиг хүлээлгелерин хуусаа бетинде чедиишкинниг күүсеткеннер. Ол ийи бригада бот-боттарының аразында социалистиг чарыштыг ажылдап келген.

Ол ийи бригаданың ажылы коңчуг ылгалдыг. Александр Пашковтуң тудугжулары чуртталга бажыңнарын белеткеп каан калбак панельдерден тудуп турар, а Степан Борбак-оолдуң бригадазы бажыңнарны туйбу-биле тудуп үндүрүп турар. Ынчангаш оларны тудуг материалдары-биле хандырып турар организацилар болгаш янзы-бүрү кылдыңган ажылдарның толевирл база аңгы-аңгы.

Ынчалза-даа оларның ажылында кол-ла чүве—бот-боттарының аразында социалистиг чарыш. Бригадаларның кайы-даа алдарлыг тудугжу. Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Николай Злобинниң аргазы-биле ажылдан турарлар.

Александр Пашковтуң монтажчылары 1976 чылдың эгезээнде бедиткен социалистиг хүлээлге ап турган. Чыл планын декабрьның 25-те күүседир деп соруганы салган. Наймыраашыр бригаданың тудугжулары ол созүүге зө болуп ыпдаан. Чылда 1.350 мун рубльдиң тудуг-монтаж ажылдары кылыр хүлээлгезин тудугжулар декабрьның 22-де 1.370 рубльже күүсеткен.

Шак ол күш-ажылчы чедиишкинде бригаданың мурдакчы монтажчылары Святослав Соколовтун, Борис Моңгуптун, электри кацпакчызы Николай Шинкаренко, Людмила Антипина оларның кинрген үлүг-хүүзу улуг. Олар хөй чылдарда чедип алган бедик арга-дүржүлгазын аныяктарга күзелдин-биле дамчыдып берип турарлар.

Степан Борбак-оолдуң дашчылар бригадазы «Кызыл тудуг» эргелелинде шалынчыдарның бирээзи. Бригаданың тудугжулары тоску беш чылдың планныг онаалдаларын эргелелге бир дугаарында хуусаа бетинде күүсеткеш, 1976 чылдың планын база хуусаа бетинде күүседир деп бедиткен социалистиг хүлээлгезин алган. Бригаданың дашчылары декабрьның 22-де 505 мун рубльдиң тудуг ажылдарын кылгаш, чыл планын 101 хуудга боттандырган. Түс-түс дашчылар аразында калбарган социалистиг чарышка Кызыл хоорай Советиниң депутады Саян-оол Тарачи, Валентина Лубагина, Николай Кокай-оол, Виктор Томилин, Анатолий Воронин олар тиилекчи болуп, ай, квартал планнарын доктаамал ажыр күүседип келгеннер.

Бо ийи бригаданың тудугжулары ам онгу беш чылдың ийиги чылының үлүүзүне киришкир ажылдап эгелээн.

В. ЧАДАМБА.

ИЙИГИ ЧЫЛЧЕ БАЗЫМНАР

Моңгун-Тайга районнуң ажылдырлга комбинатының коллективи онгу беш чылдың планныг онаалдаларын ажыр болгаш долдур күүседирге, коллективтиң чагыгларын ой-шаанда, эки шиңнарлыг кылыры дээш республиканың ажылдырал хандырылга будүрүлгелериниң аразында социалистиг чарышка идепкейлиг киришкиннаан, ай, квартал планын ажыр күүседип келген.

Онгу беш чылдың баштайгы чылында комбинаттың коллективиниң алган социалистиг хүлээлгезин күүсеттинген. Декабрьның 22-де районнуң ажылдырал хандырылга комбинадының коллектива чылдың планныг онаалдаларын күүсеткенин дыңнаткан. Ол дээрге коллектив бедиткен социалистиг хүлээлгезин мурнунда айытқан үезинден 4 хонук эрте күүсеткени болур.

Продукция будүрериниң болгаш сайгарарының чыл планы 101,4 хуу күүсеттинген, 11.454 рубль түнге чоңнуң чагыгларын будүрген болгаш сайгарган.

Онаашкан ажылынга бедик көргүзүглерни чедип ап турар далаганыкчылар Клара Хертек, Шоопур Иргит, идик сеңгээр маетер Делгер-оол Иргит, фотографиянын ажылчыны Хеймер-оол Овурдан олар коллективтиң ниити ажыл-херээнге толептиг үдүг-хуузун киришкирип келгеннер.

Башгайгы чылды чедиишкиниг дооскан комбинаттың коллективи амгы ийиги чылды бедик темп-биле эгелээриниң башгайгы базымнарын шиитпирлиг эгелээн.

Д. КУУЛАР,
СЭКП райкомунуң инструктору.

СЭКП ТК-НЫҢ МЕДЕГЛЕЛИ

Испанияның коммунистерин истеп-сүрер чорукту соксадыр

Бо чылдың декабрь 22-де Мадридке Испанияның Коммунистиг партиязының бөлүк удуртукчуларын, ооң иштинде ИКП-ниң Чиигине секретары С. Каррильону тудуп хоругдаан. Испанияда болгаш өскедаа чурттарда удурланыышкынның күштүг чалгыы турбуже, полицейжи эрге-чагыргалар испан эштерни ам-даа хоругдалда олуртпушаан турар. Ол дээрге, кижиниң эргелерин болгаш демократтыг хосталгаларны каржызы-биле дорамчылап үреэни бооп турар. Испан эрге-чагыргаларның ол үүлгедиишкиннери болза ёзу-чурумну демократчыдар күзел дугайында оларның медеглелдеринге шуут чөрүшкек бооп турар.

Испанияның патриоттарын истеп-сүрер чорукка совет кижилер шыңгыы удурланып, испан коммунистерни хостаарын база Испанияның бүгү патриоттарын болгаш демократтарын истеп-сүрер чорукту соксадырын негеп турар.

Эш Л. Корваланның Москвада келгени

Совет Эвилелинде келген, Чилиниң болгаш делегейниң коммунистиг база ажылчын шимчээшкинниңнең шылгарацгай ажылдакчызы, Чилиниң Компартиязының Чиигине секретары Луис Корваланны Москва чүректиң хэнызындан хүндүткеп уткаан. СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, СЭКП ТК-ның секретары А. П. Кириленко, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүнге кандидат, СЭКП ТК-ның секретары Б. Н. Пономарев, СЭКП ТК-ның кежигүнү, ВЦСПС-тиң даргазы А. Н. Шибаев олар чили улустуң шынчы оглуң аэропортка барып уткуп, ажы-дүмнең ёзуу-биле ацаа байыр чедирген. Уткукчуларның араазында хөй-ниити организацияларының удуртукчулары, СЭКП ТК-ның болгаш СЭКП-ниң Москва хооркомунуң харыысалгалыг ажылдакчылары, Москваның ажылчы чонпарының төлээлекчилери, Латин Америкадан болгаш өске-даа чурттардан Совет Эвилелинде өөренип турар студентилер турган. Чилиниң Компартиязының ТК-зының Политкомиссиязының кежигүннери Г. Марин, О. Мальяс, А. Сорилья, В. Тейтельбойм, Чилиниң Социалистиг партиязының ТК-зының кежигүнү Х. Суарес, олар уткуушкунга кирипкеннер.

Бистиң Торээн чуртувустуң пайысылалы — Москвада чедип келгени-биле эш Корваланга Төп Комитеттиң, СЭКП ТК-ның Чиигине секретары Л. И. Брежневтиң, бүгү совет улустуң мурнундан эш А. П. Кириленко изиг байыр чедирген. Фашистиг кара-бажыңнарга Силерниң маадырлыг демиселиңерни болгаш эрес-дидим ажы-чаныңарны бистер шуптувус магадалашкыныбиле хайгаарап турдувус деп, А. П. Кириленко чугаалаан. Совет Эвилелиниң, социалистиг чурттарның улустарының эң-сеткил каттыштырылгазының калбак шимчээшкининиң, делегейниң бүгү чурттарының депшилгелиг хөй-ниитизиниң идепкейлиг күжениишкиннериниң ачызында хосталганы чедип алдынар, ынчангаш бистер Силериңер хосталганыңарның болгаш бистиң совет черивисте келгенинериниң дугайында медээни өөрүшкү-биле уткаан бис.

Эш Л. Корвалан чүректиң хэнызындан уткуп алганы дээш өөрүп четтиргенин илерегейлээн. Бо уткуушкун бистиң партиявыстың тургустуиган үезинден бээр Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязын болгаш Чилиниң Компартиязын холбаштырып келген сырый найыралчы харылзаалариның хамыктың мурнунда илерели болур дээрзин билип тур мен деп ол чугаалаан. Мында мени бүргээн ыпакшыл хамыктың мурнунда Чилиниң улузун чаагай сеткил-биле көргенинең илереп-дир деп билир мен. Бо дээрге хосталга дээш бистиң демиселиңис-биле совет кижилериң эң-сеткил каттыштырылгазының база бир илереп-дир.

Л. Корваланны уткаацы Чилиниң улуу-биле СЭКП-ниң болгаш бүгү совет кижилериң эң-сеткил каттыштырылгазының база бир илереп болган.

Л. И. Брежневтиң Л. Корваланны хүлээп алганы

СЭКП ТК-ның Чиигине секретары Л. И. Брежнев Чилиниң Коммунистиг партиязының Москвада келген Чиигине секретары Луис Корваланн-биле декабрь 23-те Кремльге ужурашкан.

Чилиниң алдарлыг Коммунистиг партиязының удурткулузу— эш Л. Корваланга Л. И. Брежнев чүректиң хэнызындан ажы-дүмна ёзуу-биле байыр чедирген. Үш ажыг чыл хоругдал соонда хосталыш үнгенинге холбаштыр Л. Корваланга ол байыр чедирген. Аар-берге ышгалдалар-даа Силериңер тура-соруукарны сып ышдаваазывыга, кара-бажыңга-даа коммунистиң туруштуг болурувуң үлегерин коргускенниңерге, чили улусту даралал-дээрбедегеге удур демиселче бодуцарың эрес-маадыр чоруулар-биле сорук киирип турганыңарга өөрүп турар бис деп, Леонид Ильич чугаалаан.

Бистиң совет кижилерден болгаш өске-даа чурттардан оң-оң муң телеграммалар болгаш чагаалар бистиң партиявыстың Төп Комитединде кээп тур деп, Л. И. Брежнев демдеглээн. Силериңер хосталганыңарны оларда эң-сеткил каттыштырылгазының бүгүделегей шимчээшкининиң улуг тиилелгези кылдыр үнелеп, СЭКП-ниң, совет улустун, социалистиг дем каттыштырылга чурттарының улустарының, делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң ацаа идепкейлиг рольду ойнаанын демдеглеп турарлар.

Бистиң совет кижилерден болгаш өске-даа чурттардан оң-оң муң телеграммалар болгаш чагаалар бистиң партиявыстың Төп Комитединде кээп тур деп, Л. И. Брежнев демдеглээн. Силериңер хосталганыңарны оларда эң-сеткил каттыштырылгазының бүгүделегей шимчээшкининиң улуг тиилелгези кылдыр үнелеп, СЭКП-ниң, совет улустун, социалистиг дем каттыштырылга чурттарының улустарының, делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң ацаа идепкейлиг рольду ойнаанын демдеглеп турарлар.

Шеряг-фашистиг хунтаны дүжүрер, боттарының төрээн чурттунга демократтыг хогжүлде болгаш социал депшилге дээш демиседи чорудуп турар Чилиниң коммунистери-биле болгаш депшилгелиг өске-даа күштери-биле калбак болгаш дээштиг эң-сеткил каттыштырылгазы дээш Л. И. Брежневке, СЭКП Төп Комитединге, Совет Эвилелиниң бүгү коммунистеринге болгаш ажылчы чоңнарынга, делегейниң бүгү-ле демократтыг болуктериңге эш Л. Корвалан чүректиң хэнызындан өөрүп четтиргенишкинин илергейлээн.

— Мени хостап алырының шүүрүнде совет кижилерниң кылган бүгү-ле чүүдери дээш, политика талазы-биле хоругдаттырган өске-даа кижилерни хостаарының шүүрүнде оларның кылып келген бүгү чүүлдери болгаш ам-даа кылыр апаар чүүлдери дээш Москвага ам бо чедип келгеш, бодумнуң хаңы өөрүп четтиргенимни илередирип күзей-дир мен—деп, Л. Корваланн чугаалаан. Чили улуска хамаарыштыр эң-сеткилиг кайгамчык улуу-биле каттыштырганы дээш бүгү кижилерниң холуп ыяк тудуп, совет кижи бүрүзүңге өөрүп четтиргенимни илередир аргалыг болган болзумза, мерээ ажок өөрүнчүг болур ийик. Чили-биле эң-сеткил каттыштырылгазының шимчээшкиниң ажок калбарын турарының дугайында медээлерни карабажыңнарның демир көзепектерин оттур, албадал лагерьлериниң херимнерин ажылдыр ап турган бис, мичаргаш политика талазы-биле хоругдалган соолгу чылдарда хосталган чүс-чүс кижилер хосталганы хамыктың мурнунда делегейде эң-сеткил каттыштырылгазының ажызында Совет Эвилелиниң, социалистиг өске-даа чурттарның күжениишкиннериниң, делегейниң хөй-хөй чурттарының парламентилериниң, демократтыг организацияларының негелделериниң ачызында алган дээрзин эки билир бис — деп, эш Корвалан чугаалаан.

Мени хостазын дээш бодуцун хуузундаг кылган бүгүле чүүдерим дээш Леонид Ильич Брежневке онза өөрүп четтирген мен деп, эш Л. Корвалан чугаалаан. Революсчуларның болур бистиң хүлээгевисти моон соңгаар-даа күүседир бис, Чили бала-дагын дүргени-биле демократиянның чүрту болу берзин дээш болдугуң дег бүгү чүүдерни кылыр бис деп, Л. Корвалан онзалаан демдеглээн.

Торуттуунең хүнүнден бээр 70 харлаапы-биле холбаштыр Л. И. Брежневке Л. Корвалан изиг байырны чедирип, кадыкшылды, ССРЭ-те коммунистиг шинтилелди тургузарының херээне, улустарның тайбыңын болгаш айыыл чок чоруун бызыглаар дээш демиселге улам шаайгы чедиишкиннерни ацаа күзээн.

Чилиниң коммунистериниң, демократтыг күштериниң, патриоттарының чедип элыр дээш эрес-шудургу демисежин турары хосталганың болгаш депшилгениң херээ чайлаш чок тиилел үнер дээрзинге Л. И. Брежнев бызыг бүзүрелин илергейлээн.

Ужуражкышкын чүректиң хаңызындан ажы-дүмна ёзуунуң байдалынга эрткен.

(СЭТА).

1976 чылда литература, уран чүүл болгаш архитектура талазыбиле РСФСР-ниң Күрүне шаңналдарын тыпсыр дугайында

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы

РСФСР-ниң Күрүне шаңналдарының талазы-биле РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Президиумунуң комиссиязының саналдарын чугаалажып коргеш, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалдыры болза:

1976 чылда РСФСР-ниң Күрүне шаңналдарын тыпсыры болза:

Литература талазы-биле М. Горький аттыг шаңналды

Чогаалчы Сергей Алексеевич Воронинге — «Ада-иениң бажыңы» деп ному дээш.

Шүлүкчү Владимир Иванович Фирсовка — «Сагыш-сеткилдиң авлагазы» деп шүлүктер чыындызы дээш.

Шүлүкчү Ольга Алексеандровна Фокинага — «Мак чечектер хүнү» деп шүлүктер ному дээш.

Литературовед Юрий Яковлевич Барабашка — «Эстетика болгаш поэтика айтырыглары» деп ному дээш.

Музыка уран чүүлүнүң талазы-биле М. Глинка аттыг шаңналды

Композитор Александр Александрович Касьяновка — «Степан Разин», «Фом» Гордеев» деп опералары болгаан соолгу чылдарда чогаатканы камералыг музыкалары дээш.

Күрүненик С. М. Киров аттыг опера болгаш балеттиң Ленинградта академиктиг театрының солисти Борис Тимофеевич Штоколовка — «Кижиниң салым-чолу», «Борис Годунов», «Иван Сусанин» операларының кол ролдарын күүсеткени болгаш концерт-күүседикчи ажылчорудулгазы дээш.

Музыковед Георгий (Юрий) Всеволодович Келдышка — «XVIII векте орус музыка», «Рахманинов болгаш оон үези» деп ажылдары болгаш «ССРЭ улустарының музыкалының тоогузүү» деп хөй томнуг коллективтиг ажылдың ээлээн хөй кол эгелерин бижээни болгаш ниити редакциязы дээш.

Театр уран чүүлүнүң К. Станиславский аттыг шаңналды

Артист Алиса Бруновна Владичировага (Фрейндлихме)—Ленинградтың Ленсовет аттыг театрының тургусканы «Оскоэртен кижи», «Провинциядан келген «Ковалева», «Бичии оол болгаш крыша адаанда чүртташ турар Карлсон» деп шиилериңде Шеголеваның, Ковалеваның болгаш бичии оолдуң ролдарын күүсеткени дээш.

Режиссер Петр Львович Монастырскийге, актёрлар Владимир Владимирович Борисовка, Вера Александровна Ершовага, Николай Николаевич Кузьминге, Николай Александрович Михеевке—Куйбышев областың М. Горький аттыг шин театрынга тургускан «Алдын карета» деп шинзи дээш.

Режиссер Ян Станиславович Цициновскийге, актёрлар Михаил Ильич Бушовка, Аристарх Евгеньевич Ливановка, Людмила Дмитриевна Лымарьга, Павел Семенович Морозенкога, Евгения Ильинична Серовага — Ростов областың М. Горький аттыг шин театрынга тургускан «Оскум Дон» деп шинзи дээш.

Чурулга уран чүүлүнүң Васильев алышкылар аттыг шаңналды

Сценарийниң автору Анатолий Борисович Гребнев, тургузукчу-режиссёр Виктор Иванович Третьубовичиге, тургузукчу-оператор Эдуард Александрович Розовскийге, артист Людмила Марковна Гурченкога — Ленинградтың «Ленфильм» уран-чечен фильмнериниң киностудиязынга кылганы «Эргиг ханалар» деп уран-чечен кинозу дээш.

Режиссер-тургузукчу Сергей Николаевич Колосовка, кинооператор Богуслав Ляшбахка, тургузукчу-чурукчу Михаил Николаевич Карташовка, актёрлар Людмила Ивановна Касаткинага, Тадеуш Боровскийге — «Мосфильм» киностудиянын болгаш «Иллюзион» чогаадикчы каттыжыышкынныг (Польша) кылганы «Бодуңнуң адыңны утпайн чор» деп уран-чечен кинозу дээш.

Сценарийниң автору Юлиан Семенович Семеновка, тургузукчу-режиссёр Татьяна Михайловна Лвовнова, тургузукчу-оператор Петр Евгеньевич Катаевке, тургузукчу-чурукчу Борис Дмитриевич Дуденковка, актёрлар Леонид Сергеевич Броневой-та, Вячеслав Васильевич Тихоновка—М. Горький / аттыг уруглар болгаш элээди аныяктарның төп киностудиязының кылганы хөй сериялыг «Частың оң чеди аян-шинчизи» деп телевидение кинозу дээш.

Архитектура талазы-биле РСФСР-ниң Күрүне шаңналын

Архитекторлар Рубен Аветисович Бегунецке, Маргарита Викторовна Виноградовага, тудуг инженери Виталий Сергеевич Червоецкийге, чурукчу-монументалист Андрей Николаевич Кузнецовка, тудуг бригадаларының бригадирлери Галина Антоновна Гридинага, Жорж Васильевич Корнангга — Владивосток хоорайда М. Горький аттыг шин театрын толевилээн болгаш тутканы дээш.

Н. К. Крупская аттыг шаңнадыны

Чогаалчы Николай Иванович Сладковка — «Суг адаазының солуңу» деп ному дээш.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы М. СОЛОМЕНЦЕВ.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Херектер эргелекчизи И. СМИРНОВ.

КЫЗЫЛ ТУКТУ АЛГАН

Чоон-Хемчик районнуң ажыл-агыйларының сүт-бараан фермаларының коллективтери кышкы үеде сүт саалдазын кудулаттаар дээш социалистиг чарышты боттарының аразында калбартканнар.

Ол чарыштың соолгу он хонукта түнелеп СЭКП райкому, райкүүсеком, ВЛКСМ райкому база кедээ ажыл-агый болгаш белеткелдер ажылдакчыларының профсовилел райкому үндүрген.

Декабрьның 10-дан 20-ге чедир СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг совхозта ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутады Моңгуш Алдын-кыстың удурткаңы Доргун сүт-бараан фермазының коллективи эң дээре түнелеп коргүскеш, бирги черпи золаан. Ол фермада 1497 килограмм сүт ооң мурнунда он хонуктуунда хөй сагдынган, а инек бүрүзүңге онаалтыр хүнде ортумаа-биле 6800 грамм сүттү саан турар. Ынтызынбиле он хонук иштинде 11 тонна сүттү бүдүрген. Ынчангаш ол фермага СЭКП райкомунуң, райкүүскомнуң, комсомол райкомунуң шилчилер Кызыл тутуң тывыскан.

К. МААДЫ.

БИСТИҢ ЧУРТУВУСТА

ШАЛЫПЧЫ ТЕМП

Бо чылдың ййи чүс муңгу автомобилин бүдүрүп үндүрерингe ЗИЛ-де белеткенип турар.

ЗИЛ-дин кол конвейериниң ажылының улам өзүп өрөр көргүзүглерин диспетчер журналында айтып турар чурагайлар колонкалары беш чылдың бирги чылының бедик көргүзүүн — ййи чүс муңгу машинаны бүдүрүп үндүрери мырыдай чоокшулап келген дээрин бүзүрелдиг херечилеп турар. Ынча хөй санныг автомобильдерни чыл дургузунда бо автозавод кажан-даа бүдүрүп үндүрүп көрбээн.

Эрткен беш чылда кол заводту чаарты дерип доосканы чедип алдынган дүргедээшкинниң үндезин баазызы болган. Оон ачызында харын мындыг күчүлерни шинчээдип алган. Бо чылдың чазынында автозаводтуң ажылчынары-биле ужуражыышкын үезинде чугаазынга СЭКП ТК-ның Чиргиге секретары эш Л. И. Брежнев коллективтиң чедиишкинин бедидибиле үнелээн. СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин амыдыралга боттандырарынче күштерни мөөңневишаан, автомобиль кылыкчылары Леонид Ильич Брежневке берген сөзүн алдарлыы-биле түдүп турар.

Барык 100 секунда санында-ла кол конвейерден бир чүүк машинаны үнүп турар. Чаа авточылында корпузунуң делгем боогаш чырык бажыңында кайгамчык улуг шуушпурулга шугуму чүс-чүс метр шейлүп чоруткан. «ЗИЛ-130», «ЗИЛ-131» болгаш «ЗИЛ-133» дээр күчүлүг чүүк машиналарының кезектерин болгаш белдирлерин кылыр муң-муң кижилерниң ажылы адаа кээп доостур.

Ам авточылында корпузунуң ажылдакчыларының күжениишкиннери автомобильдериң шынарын бедидеринче угланган. Зилчидерниң мурнунга чогум-на харын шак ыңгыр соруланы эш Л. И. Брежнев тургускан. ынчангаш конвейерде ажылчын бүрүзү ол сорулганы шиитпирлээринге бодунуң хууда салыышкынын онза кичээнгейлиг, бодундан негелделиг үнелеп турар.

Кажан кезээде ышкаш, чүүк машиналары баштайгы шылгалдаларны бүзүрелдиг тудуп турар: «ЗИЛ-130» Шынарның күрүне демдектиг. Ам ол модельдиң машиназынга дагын аттестация тыңсырын белеткеп турар. Каш неделя мурнунда дээди демдекти «ЗИЛ-131» дээр чүүк машиназынга база тывыскан. Бүдүрүп үндүрер кылдыр заводтуң шиитпирлээринге алганы «ЗИЛ-133» машинага аттестацияны келир чылын тыпсыр.

Чаа кургаан дозузу кыланайнып турар чүүк машиналары корпустуң унун дургаар төнчү чокка шуужүп-ла турар. «200.000» деп чурагайлыг демдекче угланган бедикти челип алыр дээш конвейер үзүк-соксаал чок ажылдап турар.

Б. ГРИШЕНКО,
СЭТА-ның корр.

МОСКВА.

Ажылдың участок бүрүзүнге

коммунистерниң харыысалгазы

ЧУГУЛА АДЫРДА

«Шынның» моон хырнунда үнүп турган номерлеринге ажылдың участок бүрүзүнге коммунистиң харыысалгазының дугайында материалдар парлатынгылаан болгай.

Солуунуң арынарынга көдүрген ол чугула айтырыга хамаарыштыр материалдарны парлаары үргүлчүлеп турар.

Мергежилди шидип алыр, амыдыралга бодунуң туружун тывар деп айтырыг Натсактарның база оон эртеэн.

Тывага хөй ажылын улам ынай хөгжүдер талазы-биле СЭКП обкомунуң X пленумунуң доктаалын амыдыралга боттандырып эгелей берген үеде, Хайың болгаш Янзымаа Натсактар хөй малдан эгелээн. Ынчан хойжу кадрлар дугайында айтырыг чүгле «Мөрең» колхозка эвес, харын республиканга чидин-биле тургустуна берген.

Хойжу болуру дээрге харыысалгалыг, хүндүткелдиг, көдээде бир кол мергежил-дир дээрзин Натсактар ынчан улам хандыр билген. Оларның эдээгелерин база хоочун малчыннэр болганда, уруг-дарының хой ажылынга, хойжу мергежилге ынак болуруңга чанчыктырганы чугаажок. Хайының адазы Божа ирей «Мөрең» колхозтуң үнделикчилериниң бирүзүн, кезээде мал малдан, бо хүнчерге чедир-ле хойжулап чоруур. Янзымааның адазы Самбил СЭКП райкомунуң болгаш ук колхозтуң баштаар черинин кежигүнү болуп, мурнакчы малчынга санадын, амыдыралының соолгу хүнеринге чедир мал малдан чорааш. Олар боттарынъаң ажы-төлүн «Эргээ өөренийн, бергээ өөренирер»—деп чагыг чорлан.

Хайың биле Янзымаа Натсактар чээрби хөр чаа ажын чоруур, 1974 чылда партия кежигүнүге кирген. Бо аңдыг коммунистер кайыы-даа ортумак эртемнеп. Иштиниң малын өстүрүп, оон продуктулуун бедидер дээш бүгү муңгуп, бодунга, арга-дуржулгазын берип, ак сеткилдиг ажылдап чоруур. Аңаак коммунистер чарыштың чүрүкүү эдуруунда туружап, ыяа бүрүдэ эки түнелелдиг болуп, мактадып келген. Коммунист кижи кажан кезээде, даапа-даа мурнуу одуруда туружур дээрзин Натсактар эки билир. Калдаган малын частап эгелээш чай дергузунда ыяк семиртип алыры, оон эдержилгеге ай-шиинде киперея, кажа-хорааның септээри, өдекти бөгери, мал чемнин бедиктежээри, кыпкы үеде малды шын дажаа-хайгаарары, оон чаа төлүн чидирип чок камгалап алыры малчын кижиниң мергежилдиг, кыдыгаккай чорумдал улуу-биле хамаарыжыр.

Натсактар хойжулап эгелээн үеин—1973 чылга кыс хураганнар кадарын кыштаан. Оон дараазында чылын малдан чаа төлүн камгалап алыр талазыбиле шингны шылгалда оларның ажыл-агыйжы, мал ажылынга харыысалгалыг чоруу база кол роль-дуг болган. Бо бүгүүнүң түнелиңде төрүүр чүс башка онаашпар 1974 чылда 93 хураганны камгалап алган. Оон соонда чыл санындала чүс баштан 95-тен өрү хураганны, бир хойдан-на 1,5 килограммдан өрү дүктү кырган ап, Эрзин районнуң мурнакчы малчыннарының одуруунче киргеннер.

Олар чүгле ажыл, амыдыралынга үлегерлиг эвес, харын идепкейдиг хой-чинтачилер: Хайың—ВЛКСМ райкомунуң кежигүнү, Янзымаа—Эрзин район Советиниң депутады.

Бо мурнакчы хойжуларның бактаагаанга бригадада партия белүүг коллективтиң дайынчы алзээ болуу сергеп. Партболуктуң коммунист бүрүзүн кичээнгейге ап, олар бот-боттарындан негелделиг болуруң, шуптуу СЭКП Уставын шынгыы сагып, оон негелделерин күүседкеп турары, колхоз будүүлгезинге комуунистерниң бедик харыысалгазын үстүнде чүжектер хереглел турар деп бодаар мен. Ажылдың участок бүрүзүнге коммунистиң харыысалгалыы, оон авангардны ролю бедик болган тулум, коллективке ажыл үре-түңнеддиг болуру билдингир. «Мөрең» колхозтуң ажыл-ишчилери бо чылын багай эвес түнелелдиг болган. Күрүнеге малдан алыр продуктуларны сазап, мал бажы өстүрериниң планын үзүүн аайыбиле ажыр күүседкеп. Малдың өлүү хораазы кызырылган. Бо база-да үстүнде адаанмыыс ышкаш мурнакчыларның кызымаккай күш-ажылының, очаашкан ажылынга харыысалгалыының түңнели-дир.

Ынчалза-даа партийжи нөтелделиг чорук бистиң районнуң бүгү «арторганизацияларында тургустунган деп бодаар бис. Ылаңгыя коммунистерниң харыысалгазын бедидер талазы-биле ам-даа шиитпирлеп чоруур айтырыглар хөй. Моңу чижектерде безин корун болур. Чижээ, «Чаа орук» колхозтуң № 3 бригадазында хойжу, аңаак коммунист О. Мараны хойларның күскү ажаалдазын багай чорудун, бодунуң ажылынга харицаалга чогум күрээн, кеземче харыысалгадынче киргеи. Бо чылын чүс хойга онаашпар ол чүгле 40 хураганны ап, бир хойдан-на 1,2 кг дүктү кыргаан. Ол ышкаш «Мөрең» колхозтуң бригадири турган аңаак коммунист Н. Сала бригадир хүлээлгезин кара туразы-биле хаап, колхозтуң бо хире харыысалгалыг участогунда ажыл-херээн үнелеп кербейн, партия талазы-биле хемчээл алдыртаан. Бо чижектерден безин алган көөрге, үстүнде колхозтарда партбүрөлөр, клазыкчыл партболуктер ажылдың коммунистер-биле ажылдың коммунистер-биле ажылдың чугаа-соодумну дүүп бодап тур мен. Ол 1956 чылда Кызылдың автошколазын доосчаш, төрээн совхозуу «Ак-Туругга» чолаачылаар берген. Оон бээр ам чээрби чыл чеавп турар, тускай мергежилиниң талазы-биле арга-дуржулгазы улгатиган хоочун чолаачыларның бирээзи М. Базыр-Сат ам бирги классчың чолаачызы, арга-дуржулгазын аныктарга дамчыдып берип чоруур.

Оон уруу Маша Мантаңның тускай мергежили, адазы ышкаш, база-ла чолаачы, Амдыызында ол ажылдавайн барган. Чолаачылап эгелеп тура, ол билдинмес чүүлдерин адазындан бо-ла айтыра бээр турган.

Мычыкай Базыр-Сат ам суг сөөртүр машинада ийи чыл ажыр ажылдап чоруур. Машиназынга-даа, ныварчаар-даа чүүлдерингe кажыг болгаш ажылынга ак сеткилдиг, кызымак ол хоочун чолаачы шаңнал-маңталдарны наш-дга удза алган.

Хаалыг-Даг, Дүүрен, Эзеңгилиг-Ой, Адар-Теш белгаш Ак-Хем леисизеринде ыышкы ковагнөрүө суг сөөртүр машина каранаадыр маннал орар. Ол машинаны малчыннар ыяктан-на танып каапгар. Ол дээрге шанчараазынның оруктарга безин торулбайн халлып орар эртеми, эрес кежээ Мычыкай Базыр-Сат-тыр.

К. ТҮЛҮШ.

Ажыр, хөй уруглуг ие Оолак Бөрбак-оолавна Сарыгларның айтырыын харыылап бээрин юрист С. А. Дорсаттан редакция диалазы. Самдан Айыыысвичиниң долчу тайылбырын мында парладывыс.

Элегести болгаш Межегейни эрте бурун шагдан бээр малчыннар чүрүтү дээр. Орлов Начыл-оловна Оюнну база ыпчангаш колхозчулар салгалып келген малчыг дижир. Таңды рәйонда «Коммунизмниң херели» колхозтуң хой малын ол 1953 чылдан бээр малдап келген. Төрээн колхозунга бо аразында ол чеже баш-малды немей өстүрүп, чеже дүктү бербээн дээр!

Малчыннап келген чээрби ажаг чылдары халас барбаан. Оюнну дүржулгазы байлакшаан, мергежилди бедээн. «Хой ажылының мастери» деп бедик атты чедип алган.

Тоску беш чылда хой ажылынга бедик көргүзүглерин чедип алганы дээш Күш-ажылчы алдар орденнин III чергези-биле ол шаннаткан. Коммунистиг күш-ажылдың болгаш тоску беш чылдың шалыпчызы Орлов Начыл-оловна онгу беш чылды база эки көргүзүглерлиг эгелээн. Доостун турар бо чылда төрүүр чүс хойга онааштыр ол 108 хураганны, хойдан-на 2.5 кг дүктү алган. Ол черле эки-дир.

«Коммунизмниң херели» колхозтуң баштаар чери мурнакчы малчыннның бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарынга болгаш сагыш амыр чүрүттаарынга бүгү-ле таарымчалыг байдалдарны тургускан. Оон коданында барык 600 баш төрүүр хойнуң амгы байдалы хүр.Хойга немелде чемнер четчир болгаш сугну чедирип берип турар. Берт-Дагда моон кыштаа кышкы үеде шээр малга база таарымчалыг чер.

Колхозчу тудугжулар бо чылын О. Н. Оюнга ийи өрээл, делгем чырык бажыңны кыштаанда тудуп берген. Ону долгандыр херимнээш, чурттаарынга эптиг оске-даа немелде тудугларны база кылган.

Хоочун малчын онгу беш чылдың ийиги чылында база улам бедик көргүзүглерни чедип алыр дээш бодунга бүзүрелдиг ажылдап, бүгү күжүн киизининң малын кыштай хүр ажырарынче, оон чаш төлүн менди алырынче угландырып турар.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

ЧУРУКТА: хоочун малчын, хой ажылының мастери Орлов Начыл-оловна ОЮН чаа бажыңының чанында.

В. СЕМЕНКОВИЧИНИҢ фотозу.

Айтырыңар, харыылап берээл

Херээжен механизаторларга хамаарыштыр

«Бодумнуң совхозумга барык он беш чыл улаштыр механизаторлаан мен. Техникага мергежил, ону камныг эдилээним, күш-ажылга кызымак дээш мактал шаннала демделгелиг келдим. Ленинчи юбилей медалының эдилекчизи-даа мен.

Механизатор херээжен кадрларның дилээн ханзырбас, башкарылганы, техника хувааладазын чүгле «ниити чурум» өзугаар шиитпирлеп турар. Соолгу чылдарда үргүлүү эрги, чуру-кара эдилеп казанкан техникалар башкарып келдим. Амгы «Т-40 АМ» тракторумнуң одалга насозу үрелген, кодээ ажыл-агый ажылдарынга херээженнерни калбаабиле хаара тулар, оларның тус бүрү мергежилин бедидер, ажылдаарынга таарымчалыг байдалды тургузар дугайын ССРЭ-ниң Министрлер Совуделиниң 1969 чылдың январь 14-те үндүрген доктаалында онзадап айыткан. Ук шиитпирни боттандырарынга холбаштыр он чылдың декабрь 29-та, ССРЭ-ниң Кодээ ажылагый болгаш Кадык камгалал министерстволары, ССРЭ-ниң Министрлер Совуделиниң Күшажыл болгаш социал айтырыглар талазы-биле Күрүне комитеди, ВЦСПС ындыг ажылларның тускай дазыдыын бадылаан.

Ук данзының дөртку кезээнде херээженнер ажылдаар янзы-бүрү 20 ажыг хевирлиг машиналарын, механизмнерин айыткан: ногаа ажаар, ону арыглаар, шоодай даараар, картофель ажаар, ону арыглаан сорттаар, тараа чүдүрер, үреэин арыглаар, мал чемнерин дажыглап хүваар, инек саар техникалар, 2,5 тоннаныш чүүк машиналары, оон-даа өске. Башкартыңгыр, өлүүр кабиназы эптиг, хөделдирер системазы чиик, ажылдаарынга таарымчалыг машиналарны бир дугаарында херээжен механизаторларга тыпсырын чурумчудар дугайын тодаргай айыткан.

«Дөң-Терезин» совхозта ышкаш, херээжен механизаторларның ажылдаарынга таарымчаны чамдык ажыл-агыйларның удуртукчулары четпес хандырын турары болбас.

Амгы күштүг, хоолуужудуп чурумчуткан чүүлдерде херээжен механизаторларга тускай чинчелелер база көрүүнген. Чижээ, оларның кылыр нормазы ажыл-агыйда тургустуңган нормадан 10 хуу кулу болур, а оон төлевирин долуу норма хемчээл өзугаар алган турар.

Херээженнерин механизаторга азы чолаачыга эмчи шинчилгези эрткен соонда хүлээп алыр, а ажыллай бөрген үениде эмчи шинчилгезин ай бүрүүнде эрткен турар. Эзлчелиг шинчилгеден чогуур чылдагаан тывылганда ана ортумак ажыл төлевирин арттырбышаан, ону үш дерт ай иштинде анаа турар.

Херээжен механизаторларга хамаарыштыр техника хувааладазының чуруму кандыгыл? Ол ышкаш херээжен трактөристерге кандыг чингелде (льгота) туруп болуруул?»

«Дөң-Терезин» совхозтуң хоочун трактөристери, хөй уруглуг ие Оолак Бөрбак-оолавна Сарыгларның айтырыын харыылап бээрин юрист С. А. Дорсаттан редакция диалазы. Самдан Айыыысвичиниң долчу тайылбырын мында парладывыс.

Аргыжары бергедээн

Танды рәйонун С. К. Тоон тараажын турар.

отгыг совхозтуң Хаак салбыын совхоз төвүнден 35 километр ырак черде турар. А ол аразында автобус чок. Хаактың малчыннарга болгаш чурттакчыларны совхоз төвү-биле арыжарда, улуг бергедээкиниг

Салбырдал совхоз төвүнге чедир автобус тургузарынче совхоз директизязы сагыш салбайн келген. Бо айтырыгны шиитпирлеп, чонның аргыжарыңга эптиг кылдыр автобус

тыпсырлар директизя черинден үргүлүү дилеп келдивис, ынчалза-даа түңнел чок.

Б. КЫРГЫС.

Пленум болган

Декабрь 24-те Кызылга, Политчырыдышкын бажыңына республиканың Кызыл Крест шиитпелиниң II пленуму болуп эртеп.

Кызыл Крест шиитпелиниң VIII Бүгү-россия съездизиниң шиитпирлериниң күүселдезиниң чоруп туларының болгаш Тыва АССР-ниң Кызыл Крест организациязының сорулгаларының дугайында айтырыгны аңаа чугаалашкан.

VIII Бүгү-россия съездизиниң шиитпирлерин күүсетипшаан. Тываның Кызыл Крест шиитпелиниң организациязы ол шиитпелдиң республика, район комитеттериниң ажыын экижидер талазы-биле соолгу чылдарда алган ажылдың кылганын пленум демдеглээн. СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлеринге дүүштүр шиитпелдиң ажыл-чорудулгазын улам сайзырангайжыдарының сорулгаларын айыткан шиитпирни аңаа хүлээп алган.

Пленум организастыг айтырыгны чугаалашкан. Тыва АССР-ниң Кызыл Крест шиитпелиниң комитединиң даргазы В. И. Коганковаңың республикадан өскээр чоруурун барымдаалаш, ону ол хүлээлгезинден пленум хостаан. Тыва АССР-ниң Кызыл Крест шиитпелиниң комитединиң даргазының хүлээлгезин түр күүседирип-биле Ю. П. Бахаевти бадылаан.

Бистиң корр.

Хөртүк харны дүвүлөндир

Кодээ суур черле эртежи. Базыр-Сат Ажыевич Мычыкай өөскенген чаңы-биле база эрте тура халып келгеш, от-кезүн сала каапгар. Суурнуң бажыңнарының хөолайларындан хөлөг көк ыыштар чарышкан дег шейлүп үнүп тургулаар.

Удаазйн-на кодээ суур дойлуп-ла эгелээр: ажылчыче дөлзшкан кижилер, ясли-садче, чырык чаагай школаже хөглүг-омак шүүшкэн бичии чаштар. А чолаачы Базыр-Сат Мычыкай чер чыраалапта-ла ырак-узак кодаңнарже харны дүвүлөндир халдып орар. Ол сөөлгү үеде «Ак-Туруг» совхозтуң малчыннарынга суг сөөртүп чедирип турар.

— Бо чылын хар кылын дүшпен. Ынчангаш чамдык кадыр-берт чеолерде кыштагларга чедери ыяа берге. Мен Ак-Хемге 16 коданга суг сөөртүп чедирер хүлээлгелиг кижи мен. Арааш ырак-ырак кодаңнар болгай. Ынчангаш бир хүн чүгле сезин эргип-кезип четтигер-дир мен. Чедер черим таан ырак черге хонар болдум-на бе—деп, баштантаны каапкаш, ынзар-ла ам-даа ындыг-ла эки чырываан булуртуң көстүр мөңүл ак-ак шаттарже углэй харны дүвүлөндир хап чорупту.

«Чедер чери ыраң болгаш, маңчыг эрте тура халып кээр кижи-дир» деп саптып, оок-биле ажыл-ишчи чугаа-соодумну дүүп бодап тур мен. Ол 1956 чылда Кызылдың автошколазын доосчаш, төрээн совхозуу «Ак-Туругга» чолаачылаар берген. Оон бээр ам чээрби чыл чеавп турар, тускай мергежилиниң талазы-биле арга-дуржулгазы улгатиган хоочун чолаачыларның бирээзи М. Базыр-Сат ам бирги классчың чолаачызы, арга-дуржулгазын аныктарга дамчыдып берип чоруур.

Оон уруу Маша Мантаңның тускай мергежили, адазы ышкаш, база-ла чолаачы, Амдыызында ол ажылдавайн барган. Чолаачылап эгелеп тура, ол билдинмес чүүлдерин адазындан бо-ла айтыра бээр турган.

Мычыкай Базыр-Сат ам суг сөөртүр машинада ийи чыл ажыр ажылдап чоруур. Машиназынга-даа, ныварчаар-даа чүүлдерингe кажыг болгаш ажылынга ак сеткилдиг, кызымак ол хоочун чолаачы шаңнал-маңталдарны наш-дга удза алган.

Хаалыг-Даг, Дүүрен, Эзеңгилиг-Ой, Адар-Теш белгаш Ак-Хем леисизеринде ыышкы ковагнөрүө суг сөөртүр машина каранаадыр маннал орар. Ол машинаны малчыннар ыяктан-на танып каапгар. Ол дээрге шанчараазынның оруктарга безин торулбайн халлып орар эртеми, эрес кежээ Мычыкай Базыр-Сат-тыр.

К. ТҮЛҮШ.

„КҮШ-АЖЫЛДЫҢ ХООЧУНУ“ МЕДАЛЬ-БИЛЕ ШАҢНААР ДУГАЙЫНДА

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң чарлыы

Улус ажыл-агыйынга хөй чылдарда ак сеткилдиг күш-ажылы дээш база күш-ажылчы ачы-хавыяазын бедиг-биле үнелеп коргеш, «Күш-ажылдың хоочуну» медаль-биле ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң өмүүзээнден шаңнаары болза:

БАЙ-ТАЙГА РАЙОН

Валентина Достай-ооловна **Долмажанты** — Тээли үндэр Совет күүскомунуң даргазы.

Монгуш Уртунчаповна **Донгакты** — райпо складының эргелекчизи.

Дончут Сотпаевна **Салчакты** — «Тээли» совхозтуң ажылчыны.

Чылбак Лопсановна **Салчакты** — район салбырының танцылыы.

Мадер Чыргаловна **Сандаанын** — «Тээли» совхозтуң Найырал салбырының эргелекчизи.

Долзат Доваевна **Серен-Чимитти** — Дружба суурда медпунктуның ажылчыны.

Чылбак Кара-Сайчаевна **Серен-Чимитти** — амыдырал хандырылга комбинадының ажылчыны.

Адыг-оол Авыдаевич **Хертекти** — Тээли суурда пенсионер.

Делгер-оол Доорамчиевич **Хертекти** — райпоның ажылчыны.

БАРЫЫН-ХЕМЧИК РАЙОН

Екатерина Иосифовна **Гальченкону** — Ак-Довурак хоорайда пенсионер.

Надежда Федоровна **Калинпнаны** — Ак-Довурак хоорайда пенсионер.

Илья Дмитриевич **Курщкаловту** — Ак-Довурак хоорайда пенсионер.

Анна Артемьевна **Курчековапы** — Ак-Довурак хоорайда пенсионер.

Якор Федорович **Кензинин** — Ак-Довурак хоорайда электр станциязының слесары.

Федор Иванович **Пенягинин** — «Тыва асбест» комбинаттың слесары.

Вера Ильинична **Рыжковапы** — Ак-Довурак хоорайда пенсионер.

Виктор Игнатьевич **Соколду** — «Тыва асбест» комбинатта юрист консультадт.

Василий Федорович **Сулыновту** — «Тыва асбест» комбинатта урутаар садының ажылчыны.

Василий Августович **Черкасты** — «Тыва асбест» комбинадында чолаачы.

Иван Маркович **Чижикти** — «Тыва асбест» комбинаттың слесар-сантехниги.

ЧООН-ХЕМЧИК РАЙОН

Екатерина Ивановна **Антоповапы** — Чадаанада № 2 ортумак школаның башказы.

Байыр Суруновна **Монгушту** — «Искра» колхозтуң колхозчузу.

Дарь-Сюрюн Елизакович **Монгушту** — «Большевик» совхозтуң ажылчыны.

Кончыыр Седеповна **Монгушту** — «Искра» колхозтуң колхозчузу.

Маадыр Сендижаповна **Монгушту** — «Искра» колхозтуң колхозчузу.

Намбар Даажиевна **Монгушту** — «Большевик» совхозтуң ажылчыны.

Очур Аксович **Монгушту** — «Большевик» совхозтуң ажылчыны.

Севилбаа Сундуевна **Моңгушту** — «Искра» колхозтуң колхозчузу.

Хава Азырандыевна **Монгушту** — «Искра» колхозтуң колхозчузу.

Хандыжаа Дондуповна **Монгушту** — «Искра» колхозтуң колхозчузу.

Кызыл-Хуут Дамбыевна **Сатты** — Шеми ортумак школаның ажылчыны.

Раиса Будуруктуевна **Серенманы** — «Искра» колхозтуң колхозчузу.

Александр Язытевна **Чулдумну** — «Тыва» совхозтуң ажылчыны.

Сергей Дондупович **Шагжыны** — Чыраа-Бажы суурда пенсионер.

ӨВҮР РАЙОН

Кыргыс Бирбюевич **Доржуну** — «Торгалыг» совхозтуң ажылчыны.

Макажык Шарапович **Тюдюшту** — Чаа-Суурда ясли-садтың ажылдакчызы.

Макал-оол Адыгевич **Допгакты** — «Торгалыг» совхозтуң Чоза бригадазында ветеринарин ажылдакчызы.

Күскей-оол Сендажиевич **Монгушту** — Торгалыг суурда пенсионер.

Бадыраа Дамдынович **Тюдюшту** — «Торгалыг» совхозтуң ажылчыны.

БИЙ-ХЕМ РАЙОН

Антонина Александровна **Земцовапы** — районнуң харылзаа белдириниң ажылдакчызы.

КЫЗЫЛ ХООРАЙ

Лидия Федоровна **Берзинапы** — «Кызыл тудугнуң» тудуг эргелениниң ажылчыны.

Ховалыг Балчибаевна **Димети** — Кызыл тудугнуң тудуг эргелениниң ажылдакчызы.

Фаина Степановна **Зиновьевапы** — пенсионер.

Елена Григорьевна **Зубовапы** — республиканың Кызылда ортумак школазының директору.

Федосья Александровна **Иванованы** — Тыва электри четкилериниң машинизи.

Анна Ивановна **Казаковапы** — «Кызыл тудугнуң» тудуг эргелениниң таныысы.

Оюн Лагбаевич **Калзанчыны** — «Кызыл тудугнуң» тудуг эргелениниң дашчызы.

Валентина Марковна **Медведевапы** — «Кызыл тудугнуң» тудуг эргелениниң таныысы.

Екатерина Романовна **Потапованы** — «Каа-Хем» хомүр-даш разрезиниң машинизи.

Павел Федорович **Разумовскийни** — «Каа-Хем» хомүр-даш разрезиниң чүдүрүкчүзү.

Виктор Михайлович **Сюксинни** — «Каа-Хем» хомүр-даш разрезиниң слесары.

Александр Ермолаевич **Семочкинни** — «Каа-Хем» хомүр-даш разрезиниң чазылдырыкчызы.

Васса Федоровна **Светлякованы** — «Каа-Хем» хомүр-даш разрезиниң ажылчыны.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы
Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары
С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай, 1976 чылдың декабрь 15.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

КНО: XXXI СЕССИЯ АЖЫЛЫН ДООСКАН

Каттышкан Нацилар Организациязының Кол Ассамблеязының XXXI сессиязы Нью-Йоркка ажылын дооскан. Оон киржикчилери делегей ниитилежилелиниң амыдыралыың яиы-бүрү талаларынга, оон иштинде бүгү делегейге тайбыңны болгаш айыыл чок чорукту бижыттарынга хамаарышкан 120 ажыг айтырыгларны чүтээлажын көрген.

Сессиянның ажылынга төп черни чепсегленишкинни дүжүрериниң айтырыгдары эдээш, хүн чурумунуң чэрбэк хире пунктуларын аңаа тураскаатткан. КНО-ның Кол Ассамблеязы Бүгү-делегей Ассамблеязын чымыдырар дугаймда Совет Эвилелиниң идил үндүрген идеязын чүүдүг деп санаан. Ындыг Ассамблеяны чымыдырар чорук чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле делегей конференциязын бүгү талазы-биле ыяк белеткел эртирерине идиг болур ужурлуг, анаа КНО-ның кежигүннери чурттар болгаш ук организацияның кежигүннери эвес-даа күрүнелер киржир апаар.

Боо-чепсекти эдерер бүдүрери баштай кыыгзарлаашы, оон соонда шуут соксадыр дугаймда Совет Эвилелиниң болгаш оске-даа социалистиг күрүнелериң саналдавны хемчеглер программазын демдеглээри болза, ук керээни киржикчилер делегей харылзаалаарынга күш ажыглаарын болдурбас дугаймда чогуур хүдөлгелерни алыр ужурлуг. Ук идеяга чамдык барымын чүк чурттарының, оон иштинде АКШ-тың база делегацилары удур болгай.

Ол айтырыг талазы-биле 88 делегацилараның хүдөлгэ алган резолюциязында чугаалап турары болза (резолюцияның авторларының бирээзи Совет Эвилели боон турар), ук айтырыгны бүгү талазы-биле ыяк чугаалакшы көөрүүбиле бүгү күрүнелерге чогуур уе-шактыг боор. Ынчангаш «Делегей харылзаалаарынга күш ажыглаарын болдурбас дугаймда бүгү-делегей керээни чарар дугаймда» айтырыгны КНО-ның Кол Ассамблеязының дараазындагы, XXXII сессиязының хүн чурумунга база катап киирер деп шиитпирлээн.

Күрүнелер аразында экономиктаг кады ажылдакыганның айтырыгларын чугаалажын көөрү амгы сессиняың база үлүг черни эдээн. Ол болүк айтырыглар талазы-биле саңал-оналдар соңгуушкуну делегейниң экономиктаг харылзаалаарын эдертургузар дугаймда Совет Чазактың медеглелиниң салдарынга адаа-биле арткан. Ол дугаймда хүдөлгэ алган резолюцияда демдеглээни болза, чаа хогаңун өрөөр делегейниң чамдык районнарны даштыкының агрессиязынга болгаш экелелиниге, анартейдиге, соокшылы мытаашкынынга, колониалдыг болгаш неоколониалдыг дараалга, ам-даа таварышпышаан турар, ол бүгү чүүлдер экономиктиг хогаңүдениң оруунга кол шаптык боон, оон аңгыда улустар аразының тайбыңынга болгаш аймыл чок чоруунга база кол кыжаныг боон турар. Маңаа демдеглезе чогуур чүүл болза, ук резолюцияга АКШ-тың делегациязы удур бадылаан, сес кол капиталистиг күрүнелериң делегацилазары далаглаан, ынчалза-даа ук документини КНО-ның кежигүннери чурттарның хөй ыруузу чүүлдүг деп санаан.

Колонияң чурттарга болгаш улустарга хамаарышкыс чорукту тыпсыр дугаймда моон мурнунда ССРЭ-ниң саңалый ёзугаар хүдөлгэ алган декларациякшыл күүселдезиниң дугаймда айтырыгны база сессияга чугаалажын көрген. Ол дугаймда Ассамблей кандыг-даа хевирлериниң болгаш илерээшкиннериниң колониализм политиказын үзамчылаар чорук болза КНО-ның Уставыңга болган ниткимма эргелериниң дугаймда бүгү-делегей чурттарының ыяк-ыяк ыяларын, оон иштинде АКШ-тың база делегацилары удур болгай.

Оң айтырыг талазы-биле 88 делегацилараның хүдөлгэ алган резолюциязында чугаалап турары болза (резолюцияның авторларының бирээзи Совет Эвилели боон турар), ук айтырыгны бүгү талазы-биле ыяк чугаалакшы көөрүүбиле бүгү күрүнелерге чогуур уе-шактыг боор. Ынчангаш «Делегей харылзаалаарынга күш ажыглаарын болдурбас дугаймда бүгү-делегей керээни чарар дугаймда» айтырыгны КНО-ның Кол Ассамблеязының дараазындагы, XXXII сессиязының хүн чурумунга база катап киирер деп шиитпирлээн.

КНО-ның составының халбарымнынгы, оон хүрөзелениге чаа кежигүннерни: Сейшед ортулуктарының Республиказын, Ангола Улус Республиканы болгаш Барыын Самоаны хүдөлгэ алган чорук Каттышкан Нацилар Организациязының ёзугуур-ла бүгү-делегей хемчеглер организациязы боон удам быжыглаарынга идиг болган. Ындыг болзажок Вьетнам, Социалистиг Республиканы КНО-ның кежигүнүге хүдөлгэ алыр дугаймда айтырыг шиитпирлеттинмейн барган, оңу Американың Каттышкан Штаттары Аймыл чок чорук Чөвүлелиниге удур бадылаар эргезин ажыглаан, эртирээн.

КНО-ның Кол Ассамблеязының XXXI сессиязы шиитпир-биле тайбыңның болгаш социал дешилге күштериниң удам шинайы шавышкынының демдээ-биле эртикеп, Сессиялың шиитпирлери бүгү кижи төрелгетелиниң эргежыктарын ёзугаар эрес-шүдүргу демисеңди чорудун турар тайбыңга ынакшылдыг күштериниң туружуңун быжыглышкынынга идиг болур дээрэн чугаажок.

А. КРАСНИКОВ,
СЭТА-ның хайгаараакчызы.

Социализм тургузуушкунунуң оруу-биле

Вьетнам коммунистериниң IV съездиэн Ханойга ажылын дооскан. Ук съезд Вьетнамның ажылчы чоннар партиязын Вьетнамның Коммунистиг партиязы (ВКП) кылдыр эде адаар деп шиитпирлээн. Оң ышкаш ВКП-ниң Уставын база хүдөлгэ алган.

Вьетнам коммунистериниң чыыжы ВКП ТК-ның Чиңгине секретары Ле Зуанниң кылганы Төп Комитеттиң отчёдун чүүлдүг деп көрген. Социалистиг Вьетнам Республиканың экономика болгаш культуразын 1976—1980 чылдарда хогаңүдериниң күрүнелиг ийиги беш чыл планының кол ёзугаларын тодаратка.

Вьетнам коммунистериниң съездиэн түс чурттуң социалистиг чаартылгазының чаа, тайбың үе-чадада хогаңүдезиниң улуг чаагай перективаларын айыткан. Ук үе-чадавын эң чугаа сорулгазы болза хөй үүрмек ажылагыйларлыг экономикадан улуг социалистиг будүүлгеже шилчиири болур.

Ийиги беш чыл планында көдөө ажыл-агыйны сайзырадырын болгаш хереглеп бараннарын будүрери колдадыр дээн. Оон-биле чергелештир аар үлетпүрүнүң хогаңүдезинге, хамыктың мурнунда машина гудуунукунуга база чүгүлә кичээнгейни салыр. Социалистиг Вьетнам Республиканың премьер-министри Фам Ван Донгтуң съездиге демдеглээни болза, ВКП социалдыг тургузуушкунуун негелдерни Вьетнамның байдалдарынга таарыштыр чогаадыкчы ёзу-биле ажыглап турар.

Бо беш чылда республиканың мурнуу чүгүнге социалистиг чаартылгаларны колдуунда доозарын чаа планда көрген.

Чаа беш чылда 1980 чылга четпир бүгү чуртка ниити балаг школаларының, дээш болгаш ортумак өөредилге черлериниң калбак четкизин тургузарын планнаан. Беш чыл дургузунда дээш болгаш ортумак техниктиг эртемниг 500 мун специалистерни белетеэр дээн.

Ийиги беш чыл планының сорулгаларын боттандырар чорук социализмниң материал-техниктиг балазазының үнелеширин бүгү чурттуң хемчеглиге тургузар арганы бөөр. Социализм ыёттың удусту чедимнее түренги чоруктап, хожудаашкындан чарып алыр, аас-кежиктиг чаагай аймыдыралды хандырар деп съездиниң хүдөлгэ алган резолюциязында чугаалап турар.

СЭКП ТК-ның октябрь (1976 чыл) Пленумунга чугаазынга СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары эң Л. И. Брежнев мынча дээн: «Империалистиг агрессиягa удур, хеспалга болгаш хамаарышпас чорук дээш маадырлыг демисеңге улуг дуржулганы чедип алган, бедик револючуг аалгар аттыг Вьетнам амгы үеде Мурнуу-Чөөн Азиягa, чүгле аңаа-даа эвес, бүгү Азиягa-да тайбың база дешилгениң чугула чеденгиргеи апаргап. Бис вьетнам юнуктериниң тоогулуг тиилелгезинге ийиг бүйыр чедирбишаан, оларга чаа-чаа чедишкиннерни күзеп турар бис!».

М. ЯКОВЛЕВ,
(СЭТА-ның хайгаараакчызы).

Революцияның чаалап алыышкыннарын камгалаар

ЛИССАБОН. «Аңаа Португалияның Компартиязының плену болган, ук пленумга түс чүртта политиктиг байдалдың айтырыгларын, эрге-чагырганың чер-чер организациязына социүздаларның түңнелдерин, аграр реформаты-биле холбашкан айтырыгны чугаалажкан. Пленум амгы үеде Португалияда политиктиг байдал дугаймда документаа база хүдөлгэ алган.

Эрге-чагырганың чер-чер организациязына болган социүздаларның түңнелдерин реакцияның ашгырыышкынын болгаш демократияның база социал дешилге күштериниң тиилелгезин көргүскен деп ук документтиг чугаалаан турар. Реакциялыг партиялар ашгырымшкынга таварышкан. Чазактың политиказынга улус массаларның илдең-не таарышпайн турарын социүздар бадыткаан деп, ПКП Төвиниң документизинде сизаалап шыйган. Эртикеп социүздалар ПКП-ниң болгаш оон чоок зенделчилериниң туружуңун база салдар хамаарылгазының оскезин бадыткаан.

«Аграр реформазын кызыл кыяр чорук конституциялга болгаш хоойлу дүрүмге чоруушкек боон турар, шынаргаш ол чорук португал улустуң амыдыралчы эрге-ажыктарынга хоралыг салдарны чедирип, демократтаға улуг аймыгны туружуун турар—деп документиде чугаалаан. Ынчангаш экономиканга хора чедирип турган шаандагы чер эзелер—латифундистерге чергелерни дээр эгидип боор чорукка шиитпирлиг удуланышкынын ПКП ТК илереткен.

Революцияның чаалап алыышкыннарын камгалаар, португал экономиканы катап тургузаар болгаш амыдырал балдалдарын экилиндер дээш база эргедер болгаш хосталгалар дээш демисеңге чуртту ажылчы чоннарын ПКП ТК кыйгырган.

Чазактың ажыл-чорудулгазының баштайгы дөрт айдары амыдыг чоннарның амыдырал деңгелиниң кудулаарынга, чуртту сан-экономиканы болгаш социал байдалының базыраарынга чедирген деп пленумнуң документизинде айтыкаан. Социалистерниң чазаа соңуургалдыг талаларының сан-оналын өөренип көрбейн, чүгле бодуунуң политиказын күш-биле чорударын оралдакшы турар.

Ындыг чазактың демократтыг чазак-биле соңуурга эртекшок-чүгүлә деп пленум демделээн. Демократтыг чазак улус массаларының күүдүг деткимчезинге даянып болгаш амгы чидиг айтырыгларны португал улустуң, демократтыг туружуунуң болгаш национал хамаарышпас чоруктун эрге-ажыктарынга дүүштүрүшиитпирлеп ыдаар арганы болур дээрэн эртикеп социүздаларның түңнелдерин көргүскен деп пленумнуң документизинде чугаалап турар.

Демократтыг хосталгаларны болгаш революцияның оскеда чаалап алыышкыннарын камгалаарынга есиүүргелдыг бүгү күштериниң чангыс эвил чедип алыр хереңке Португалияның Компартиязы бодунуң күжүн болгаш эвергиязын харемнанмас дээрэн документизинде онзалап шыйган.

(СЭТА).

Эрестиг ажылдаан

«Тээли» совхозтуң Эөр-Хавак ёт-баразы фермазының коллективи коммунистиг күш-ажылдың бригадазы деп атты төлептин-биле бадыткап турар. Ында социалистиг хүдөлгелерни ак сеткилдиг күүседип, шудургу ажылдап турарларның саны хөй. Ферманың хоочун ээлчилээри коммунистер Караш Сагды, Бүүпүтей Доңгак, Роза Билчей, Борбаш Куулар болгаш өскелер-даа декабрь айның баштайгы чартымында ниекте-не чылда ёт саап алыр хүдөлгэзинден күүседиинкиннер. Ниитизи-биле ферма 285 тонна ёт-ээдар планын декабрьның баштайгы чартымына чедир 280 тонна кылдыр күүседткен.

Ферманың ажыл-ишчилери боттарының бар аргаларын, күжүн саапан көргеш күрүнеге ёт садарының планын декабрь 22-де долдур күүседткеш, пландан ажыр 5 тонна ёттүг ай тоңчуүлүге чедир ээдарып хүдөлгэнгиннер.

Салган сорулгазы мыаңгаа күүсеттинер дээрэнге фермаңың коллективи бүзүредиг.

Б. БАРБА.
Бай-Тайга район.

Республиканың улусчу дружиналарында

АЖЫЛЫВЫС КҮШТЕЛИР

Ниитизиң корум-чурумун үзээр, кем-херек үүлгедир чорунтарга удур профилактиктиг ажылдарны Хандагайны, Төргалыг кодээ Советтери, районнуң сеңгелге-тудуг участогу база сан-хөө кылдыы багай эвес чорудуп турар. Ында улусчу дружина белүктериниң ажылы эки тургустунган. Партия, совет органнарының удуртулгазы-биле ниитизиң корум-чурумун быжыглаар херекке оларның арга-дүржүлгазы чыл бүрү сайзырап турар. Районнуң улусчу дружина штаны чедиг кижиден тургустунгач. Олар дружиниктер аразынга семинарларны организастап, чэрби дөөт шактыг кичээл программазынга хамаарыштыр чамдык темаларга лекцияларны чоруткан. Дежурныйлаашкын, рейдилеэнин график ёзугаар чорудуп, оон түңнелин дораан чугаалажып турары чанчыл апарган.

Районнуң сеңгелге-тудуг участогунда улусчу дружина болүү (даргазы А. Ойдуп), районнуң сан кылдызының (даргазы А.Маңдан-Хөрлуу), № 2 ясли-садта болүк (даргазы Н. Монгуш) үүүшкүнеринден үчейн чорудуг турар. Бо ажыл чамдык организацияларда кошкак тургустунган. Оларга кижи эңнелгезинээ, харылзаа белдириниң коллективтери, райкүүскоммуң культура кылдыы хамаарыжыр.

Район Совединиң ээлчеглиг сессияларынга ниитизиң корум-чурумун быжыглаар талазы-биле хүдөлгэ алдынган шиитпирлерни херек кырынга боттандырар талазы-биле чамдык ажылдарны кылып чоруткан. 1976 чылда кем-херек үүлгедиишкиннери эрткен чылдың бо эйлерынга деңээргe ээлээжок. Ол дружиниктерниң багай эвес ажылдының база бир херечизи.

Районнуң көдөө Советтериниң девискээринде ниитизиң корум-чурумун хажыдар, арагалаар, доктаамаат ажыл кылбас, кем-херек үүлгедин болгудег кижилерни учётка ап, ажылга быжыглаар талазы-биле хемчеглер алдынган. Оларның хөй кезии ам колхоз, совхозтуң ажыл-херезинге үлүүн кадып, шын орукче кирип, ак сеткилдиг ажылдап, чурттан турар.

Районда кем-херек үүлгедин турарларның чамдыызы аныяктар боон турар. Аныяктар, пазы четпезиниң ортузунга кем-херек үүлгедир чоруктуң болдурбазының талазы-биле профилактиктиг болгаш кижизидилге ажылы районда четпес тургустунган. Ынчангаш хөй-ниити организацилары ынаар кичээнгейин угланыдырып, ук ажылды чогуур деңнелге тургузар ужурлуг.

Даандыртаң ажылынга кызымак, ак сеткилдиг ажылдап турарлар бисте бар. Оларга Б. Ойдуптуг, Л. Сатты, Т. Довакты, С. Седеннi А. Шарыйоолду, Д. Монгуштуг, Б. Сарыгларны болгаш оон-даа өскелерни хамзарыштырып болуу. Эки ажылдыг дружиниктерниң ажылын үнелеп, каш-даа удаа хүдүлеп бижиктер, тураскаал белектер-биле шаңнап-мактап келген.

Районнуң улусчу дружиниктери хөй-ниитиниң ботбашкарылгалыг организацилары, район Совединиң, көдөө Советтериниң оон күүсекчи комитединиң чанында хөй саннык комиссиялар-биле кады демниг ажылдап, бот-боттарынга боттуг дузаны чедирип турарлар.

Эки-тура улусчу дружиналарның ажыл чорудулгазынга профсоюзилел, комсомол, ажыл-агый удуртукчуларының, милицин ажылдакчыларының дузазы улуг. Дружиниктерни мораль болгаш материал талазы-биле деткирип чугула, ынчангаш бо ажыл бисте эки тургустунган. Оларның хөлчегиг шолээнинге киириштир немелде шолээнга берип турар.

Ниитизи-биле улусчу дружиналарның ажылы районда багай эвес тургустунган. Ынчангаш боттарының мурнунда салган сорулгаларын херек кырынга боттандырып, чедиишкиннинг күүседир дээш күжениишкиннинг ажылдаарын иететтинип турар.

Ч. ШУЛУУ-МААДЫР,
улусчу дружинаның район штабының начальныгы.

БИСТЕН БАЗА ХАМААРЖЫР

Кудумчуга болгаш хөй-ниитиниң өске-даа черлеринге корум-чурум хажыдар, арагалаар база социалистиг ончуге чам чок, карак-ажыттаар кижилер-биле демисеп чорудар херекке улусчу дружиналарның киржилгези улуг. Партия болгаш совет органнарының удуртулгазы-биле улусчу дружиналарның ажылы чыл бүрүде экижип, корум-чурум үрээшкиннерин боддурбазы-биле баш удур хемчээн ап, чайладыр херекке оларның арга-дүржүлгазының байыы турарын демдеглээри чугула.

Ажылчы чоннар депутаттарының Туран хоорай Совединиң күүсекчи комитединиң шиитпирин ёзугаар хоорай Совединиң ниитизинде 320 кижиден тургустунган 26 улусчу дружиналарын организастап тургускан.

Улусчу дружиналарның кежигүннериниң 58-ни коммунистер, 102-ни комсомолчулар, оларның кылын чоруткан ажылының отчёдун хоорайда улусчу дружиналарының талазы-биле штаб үргүлчү дыңнап, оларга улуг дузаны чедирип турар.

Улусчу дружиналарның командирлеринiң, болгаш албан организацияның черлеринiң удуртукчуларының бо талазы-биле ажылын хынап, аналилеп турарындан, оларның харылсалгазы улгатканы.

Ниитиниң корум-чурумун быжыглаар херекке боттарының үлүүн киирип, эки ажылдан турар эки-тура улусчу дружиналар бисте бар. Оларга район эмнелгезиниң (командири А. Юшаков), № 957 КМК-ниң) командири В. Мухин), районнуң күүсекчи комитединиң (командири Н. Сергеев) болгаш районнуң газ хандырылга участогунуң (командири В. Романов) база өске-даа улусчу дружиналарны хамаарыштырып болур. Оларның дыка хөй кежигүннериниң болгаш командирлериниң ажылын үнелеп, хүндүлеп бижиктер болгаш өртектиг бараанар-биле шаңнап-мактап келген.

Эки тура улусчу дружиналарның хоорай штабы хоойлудурум талазы-биле семинар, ооредилгелерни эрттирип турары оларның ажылынга идиг боон турар. Анаа районнуң болгаш хоорайның мурнакчы ажылдыг болүктери боттарының аразында арга-дүржүлгазын солчуп турары. Ынчангаш хөй-ниитиниң корум-чурумун быжыглаар, социалистиг ниити чурттапаның дүрүмнерин шыңгыы сагыыр талазы-биле чурттакчы чоннуң ортузунга кижизидилге ажылынга оларның киржилгези улуг болур дээрэнге бүзүрел улуг.

В. СИДОРЕНКОВ,
Туран хоорайның эки тура улусчу дружина штабының даргазы.

ЧУРТТАРНЫ, ДИПТЕРНИ ЭРГИЙ

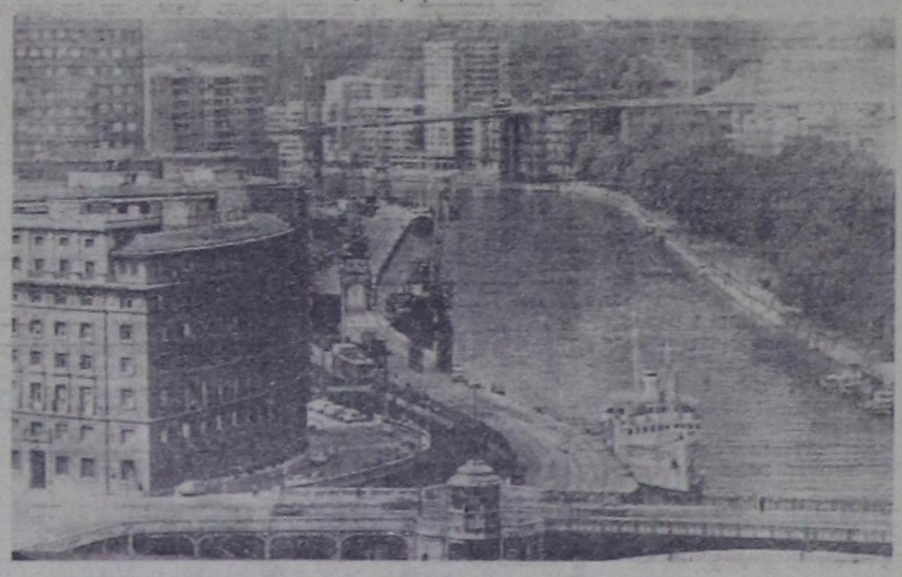

Бискай мугулдурунуң эриин дургаар Баскылар чурту чаттылып чорутkан. Ол испан можу чурттуң аар болгаш даг тывыжының үлетпурунуң эң чугула району болуп турар. 2 млн. хире кылдыр санаттынып турар Басконияның чону балык тудуушкун, мал болгаш чер ажылын база чорудуп турар.

ЧУРУКТАРДА: (кырында) можунуң нол хоорайы болгаш далай ортээли—Бильбао; Бермеонуң балыкчылары далайже үнериниң мурнунда.

ЧТК—СЭТА-ның фотозу.

ИКП-ниң Чиңгине секретарын хоругдааны

МАДРИД. Испанияның иштики херектер министерствозу Испанияның Коммунистиг партиязының Чиңгине секретары Сантьяго Каррильону тудуп хоругдаанын дыңнаткан. Оон-биле кады ИКП ТК-ның күүсекчизиниң эзээн кашкежигүннериң база тудуп-хоругдаан деп ук дыңнадыгда чугаалап турар.

Испанияның Коммунистиг партиязының удуртулгазы ук дыңнадыг-биле хозбаштыр парлалга конференциязы эрттирген, испан эрге-чагырганың ол үүлгедиглери чазактың чарааан кедерел хемчеглерниге кампчап-даа дүүшпейн турар-дыр деп буруу шаңкап.

ИКП-ниң күүсекчи испан эрге-чагырганың киржикчилери, карындыг-биле үрен турарын медеглээн.

Сантьяго Каррильону тудуп хоругдаанга-биле чергелештир Испанияның дыка хөй политиктиг организацилары удурланышкынын илереткен.

Мадридке болган удурланышкын чыскаалынын киржикчилери ИКП-ниң Чиңгине секретарын дүргеп хостап үндүрерин, Компартияны ажык болдурарын болгаш испан улустуң демократтыг хосталгаларын база эргедерин бүрүнү-биле катап туруузарын четкен.

(СЭТА).

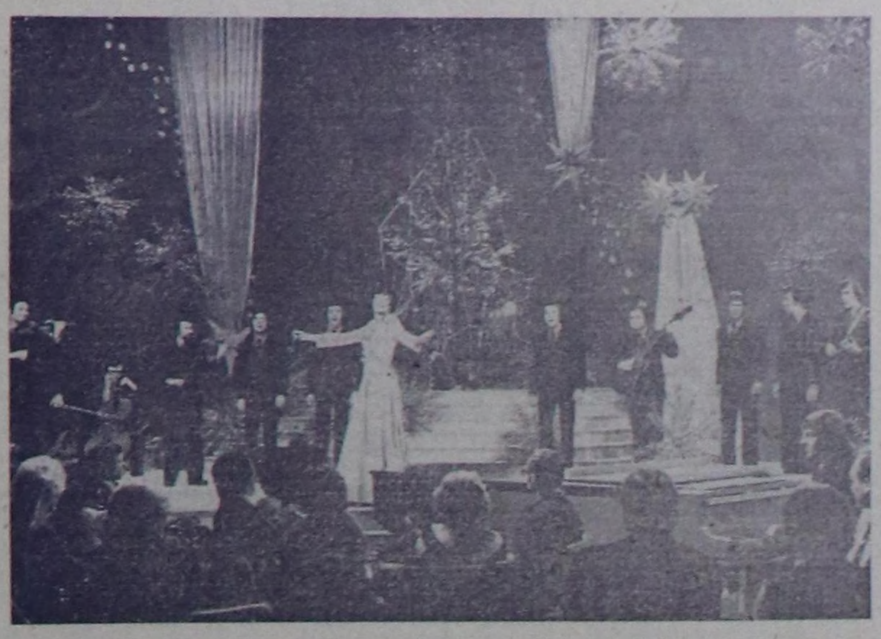

ЧАА ЧЫЛДЫҢ «АК-КӨК ОТЧУГАЖЫ»

МОСКВА. Чаа чылдың «Ак-көк отчугажының» репетициязы Останкинода телевидениениң Төп студиязында чоруп турар. Аңаа киржири-биле бистиң чуртувустуң уран чүүлдериниң көл мастерлерин болгаш даштыкы аалчыларны чалаан. Чаа чыл дүнезинде миллион-миллион көрүкчүлер боттарының телевизорларының экраннарындан ынак артистерин: Юрий Гуляевти, Клавдия Шульженкону, Эдита Пьеханы, Мария Биешаны, Алла Пугачеваны, сураглыг польша актер Станислав Микульскийни болгаш өске-даа хей-хей кижилерни көрер.

Байырлал дамчыдылгазынга чурттуң ат-сураглыг кижилери — бүдүрүлгениң мурнакчылары база киржир.

Солагай талазында чурукта: Эдита Пьеханың көргүзүлге кылып турары. Оң талазында чурукта: польша актер Станислав Микульский, совет актерлар Ольга Аросева биле Юрий Волынцев «Кабачок» деп көргүзүлгеде.

В. МАСТЮКОВТУҢ ФОТОЗУ.

Чоруунар чогуур болзун

СЭКП ТК-ның «Чогаадыкчы аныяктар-биле ажыл дугайында» доклады уягеп болгай. Аңаа хамаарыштыр бистиң чогаадыкчы аныяктарга деткимче болгаш оларның талантызын улам илередир соруулга-биле «Чоруун чогуун»—деп рубриканы тургускан. Ук рубриканың адаанга чогаадыкчы яштың кижилериниң чаа чогаалдарын, оларны дугайында үүлдерни, критика болгаш библиографияны паразаар. Аңаа чогаадыкчы аныяктар саналга-оналып илередиң, боттарының ажылынга хамаарышкан чүүлдерни бижип, идепкейлиг киржирни күзенчиг. Бо рубриканы аныяк шүүкчү В. Сереп-оолдуң чогаадары-биле ажыттывыс.

ЭРИКТЕР

Шапкың хемниң эриктери—
Сактырыгга бактажыпкан
кижилер дег.
Чалгыг оңу эптештирип,
Шаанга чедир чагып,
сурган, зорежир.
Тапып эвес кижилерниң
Таварлажып тыпчырыпкы
буяны дег.
Эриктерни тудуштуруп,
Экер эрлер көвүрүглер
салып турар.

АРЖЫЫЛЧЫГАШ

Делгем шынаа ортузунда
Тейжигеш дег сараат бузун
турарымга,
Ак-көк торгу аржыылчыгаш
Айырымга еиеп-биле
кады келди.
Көкүр еиеп аразынга
Көрүп хаммас чечектерни
шуглак кылып,
Кыпка чедир чыдар
аржыыл
Кымныы ирги?—кылдыр
болан кезек ор мен.
Кыетың болу кааннан бе?
Кылың оолак чажырын каап,
уттупкан бе?
Амыраның аржыылы дээш,
Аныяк эр хөлзеп арткан
эвес ирги?
Кааптар эвес, хойдан алдым,
Карак-ла бо: чүрээм дужун
шопуп келди.
Аскым-кежин, ыяшкылды
Аржыылчыгаш мекэ
шаанап келиря ол бе?

УНЕР АЙНЫҢ ЧААЗЫНДА

Ча дег айның көстүп келген
Чаазында будүжүшүү
эскерген мен.
Салым-чолум куу куш
болза—
Чалгынымның бирээзи ееп
болу бердиң.
Он-на бештe чедишкен ай—
Кирип керии, частыр
чыгаш ча дег ундуу.
Хире-хире чаңнаптарын
Оттуг согун чүрээмдиве
алынган дег.
Алдын дээрбек—билзек
кедиш.
Ай-даа богун «өглениишкен»
чайынган тур.
Оңу даярның чыраткызы
«Өглениин ап көрүнер» дел
турган шыкаш.
Херел чажар чырык айны
Кежээлерде чеже кеден көр
бис, сарыым.
Унер айның чаазында
Үүле бүдүп, куда дүжер
чадавас боор.

Чогаалчыга шаңнал

НУРЕК. Сураглыг совет киноөжиссёр болгаш чогаалчы, «Кым-даа өлүрүн күзеваззи», «Хосталга дээр таптыг сес» деп фильмнерниң автору Витаутас Жалакявичуска Нурек ГЭС-тиң ажылчын шаңналын тывыскан. Ук шаңналды ол 1976 чылда «Улустарның найыралы» журналга парлаттынган, Чилиде болуушкунар дугайында «Кентаврлар» деп кино-тоожузу дээш алган. Оңа-биле чергелештир чогаалчыга Нурек ГЭС-тиң тудугжузунуң хүндүлүг дипломун база тывыскан.

(СЭТА).

НАЙЫРАЛДЫҢ ХАРЫЛЗААЗЫ

«Араттың созуу» деп тоожунуң автору чогаалчы С. К. Токаның ат-сураа кайда-даа билдингир. Оон чогаалдарын украин номчукчулар база сонуурган номчуп турар. Дайын соонда чылларда уколин чогаалчы Иван Цюпа С. К. Токаның «Араттың созуу» деп тоожузун очулдурар деп шиитпирлеп алган. Очулдуруп эгелээр мурнунда ол тывa чонның төөгүзүн болгаш авторнуң намдарын өөренип танышкан. Оон соонда очулдуруп кирипкен. Иван Цюпаның архивинден ук номнуң очулгазының элээн каш вариантыларын көрүп болур бис. Ол дээрге очулдурукчунуң шудургу кызымаккай күш-ажылын хереченип турар.

1952 чылда Иван Цюпаның очулгазы-биле «Араттың созуу» украин дылга 60 муң экземпляр кылдыр үнген. Оон эгелээш-ле ук тоожу улуг, бичe украин номчукчуларның холдан салбас ынак ному апарган. «Араттың созунге» номчукчулар конференциялары чер-черге калбаа-биле болуп эртип турар. Номчукчуларның бир конференциязынга чогаалчы В. Бабляк мынча дээн: «Тыва литератураның чедишкиннериниң дугайында улуг чоргаарал-биле чугаалавышаан, солун ночну белек кылдыр берген С. К. Токаны сактып, четтиргенивисти илередир апаар бис».

«Араттың созунун» украин дылче очулдурукчузу Иван Цюпа Тывану «Мээң төрээн Тывам» деп чоргаарал-биле адап турар. Украин совет энциклопедиязының он дөртку томунда С. К. Токага турускаткан чүүл бар. Ында чогаалчының эрткен амыдыралының болгаш чогаадыкчы оруунуң дугайында характеристиканы, 1929 чылдан чуртталгазының совелгу хүнеринге чедир оон политиктиг хөй-нинти ажылчорудулгазының дугайында бижээн. Кол кичээшейни автобиографиялыг тоожу болур «Араттың созунче» угландырган.

Белоруссияның сураглыг шулукчулериниң бирээзи, Социалистиг Куш-ажылдың Маадыры Нетрусь Бровка Тывага аалдап чораан, С. К. Тока-биле ужуражып, оон дугайында чылыг, чымчак сөстерни чугаалаан. Белорус совет энциклопедиязының онгу томунда С. К. Токаның партийжи болган чогаадыкчы ажыл-чорудулгазының дугайында калбаа-биле диалистеп бижээн. Чөөрбиажыг дылларда очулдуртунган «Араттың созуу» номчукчуларның сонуургалын хайыктырып, ажы-дүнмә найыралдың харылзаазын улам быжыглап турар.

О. БОРТ,
А. ЧЕРНЯВСКАЯ.

И Й И БӨЛГҮМ

Бистиң болгүмүстүң дыпчакчыларынга бир оорушчут болуушкун—СЭКП ТК-ның 60 чылдың октябрьда хүндүлеп алган доклады болур.

СЭКП ТК-ның Чангине секретары Л. И. Брежневтиң XXV съездиге чугаазын удуртулга болдургаш, чогаадыкчы аныяктар-биле ажылдың культура тургузуушкуунга чугула ужур-дүзалыын барымдаалаан, ук докладты хүндүлеп алган. Ында айыткапы болза, өөрүн олурар талантылыгларның чогаадыкчы мергежилин деткип, болдунар-ла дузаны чедирерн болгур.

Бистиң аңаа оорбес арганыс чок. Чүге дээрге, Сут-Хөлдө бистиң «Хемчик» чечен чогаал болгүмүвүс эрткен чылын организастаттынып тургустунган. Ында ажы-бүрү хар-нанылыг ажыл-мергежилдиг аныяк кижилер бар.

Чечен чогаалга сонуургалдыг, солун-парлалга ажылынга бижикчилер болуп-даа турар, чечен чогаалга иижүн шепен чоруур аныяктар-даа хаара туттунган.

Болгүмүң тургузуун организастаарынга деткимчени Чогаалчылар эвилели. «Тываның аныяктары» солуннуң «Дамырак» чечен чогаал каттыжыышкыны дузалы коргузуг келген. Ажылдыг хостуг үезин коруп тургаш, болгүмүнүң книжикчилери сайгарыглаларын кылып, арга-сүмелерин ап турар. Болгүм удуртукчулуг, тускай хаяа солуннуг. Ол солунувустуң бо чылгы номерин база эки шыпаралыг удурдуруе. Ында кирип турар материаллар янзы-бүрү.

Солунувуска үнүп турар чогаалдарның жанрлары, состомаан байлакшылар, янзы-бүрү болдурар дээш орааланжып турар бис. Бо удаада ажылчын Ондар Азырандыны «Ленин» деп шүүлү, башкы Ондар Бавуужаптың бичии уругларга таарыштыр бижээн чогаалдары, каңнакчы Сат Бачо-оолдуң, Тыва АССР-ниң культуразының алдарлыг ажылдакчызы Ондар Александрның «Кудуушкун» деп нарыызы, Ондар Бороштың, Куулар Шаңгыр-оолдуң, башкы Талина Отур-оолдуң шүүлүктери, Москванның Суриков аттыг уран чуруулга институтунуң скульптура салбырының студентизи Ондар Товарищтайның чопар-даштан чазаан «Ажайлыг ешкү болгаш адыг», «Аныяктар» деп фрагментизиниң фото-чуруктары болгаш өске-даа материаллар хөй үнгүзээн.

«Хемчиктиң» салгалы—«Анай-хаак» болгүм Сут-Аксы ортумак школада база-ла ийи чыл ажылдап турар. Мында шүүктерден аңгыда тывызыктар, фотолар база үнүп турар.

Аныяк бижикчилер «Хемчиктиң», «Анай-Хаактың», тыва чечен чогаалдың база аас-чогаадыкчы төөгүзүн өөренип, хапа парлалгазының бижикчилери болуп турарлар. «Сут-Хөл» совхозтуң албан организация-черлериниң, салбырларның хаяа солуун конкурстарын эрттирип, эң коруктуг утказыпарлыг үндүрген солуннарны шаңналга киприп келген. «Хемчик» солун ийи удаа мактаткан. Бистиң болгүмүвүстүң кижикчилери он кижи, э «Анай-Хаакта» төөрби хире өөреникчи хаара туттунган. Чогаадыкчы өске эш-оорушу дузазы-биле солуннарга, «Улуг-Хем» альманагынга ажылывыстың түңнели көстүп коэп турары оорушчут. Од шыкаш Кан-оол Ондар шүүктериниң чымындызын белеткеп, парлалгаже үндүреги-биле дужаагаан. Эгелеп чоруур, чогаадыкчы уран чүүл ажылдакчыларын деткип, дуза тедирер талазы-биле ажыл бистиң республикада багай эвес. Сөөлгү үеде Тываның Чогаалчылар эвилели, комсомол обкому чогаадыкчы салгалче кичээнгейни салып, семинарларны, човуелел хуралдарны эрттирип келген.

Солуннарга чамдык эптерниң бижил турарындан коорте, аныяк салгалдың чогаалче хандыкшылыгына деткимче амдыа хөй иегеттиниң турар. Улуг-Хем альманахтыг үндүрүлгезинин-даа дугайында, солуннарга чогаал үндүрүлгезин делгемчидери, школаларда тыва дыл, чогаал башкылаашкынының деңелин бедидери дээш чамдык чонтуг сайгылларны бижин турарын эки деткиир мен.

О. ЧАҢ-ООЛ.

Бистиинге келиңер

Чогаалчы С. Сүрүн-оол шүүкчү ийи эштиг Кара-Хөлге бир-ле дугаар залдап келген. Ужуражылга кежээзинге чыылганнарга ол бодунуң чогаадыкчы аянныарын чугаалап берди. Өөке эштери база-да боттарының шүүктерин аянныг номчаанар. Чогаалчы С. Сүрүн-оол Тыванның чараш булуннарының бирээзи боор Кара-Хөлдүң чонунуң ажылынга совуургап, оон кыскы бойдузунга таалап, магадааның илереткен чаа шүүлүүн номчуп бээрге, чыылганнар сонуургаан. Кежээ кончуг солун, хөглүг эрти.

Кыскы өйде кылын дээш, хар хөрүк шыва алы берген Кара-Хөлдүг ол келген аалчыдар база сонуургап көргеп. Аалчылар хаяа кээр бистин бо ырак-узак, кадыр-берг Кара-Хөлүүге девискээринде төөгүлүг солун, кайгамчык чараш черлер хөй ийин.

Алаштың бажында, төрээн алышкылар дег, үш улуг хөл бар. Оларны Даштыг-Хөл, Кастыг-Хөл, Кара-Хөл дээр. Аларн бажы болгаш хөлдер кыдыы ол ынчаар чурттаанын малчын хосчуннар хөй. Оларга чедип, чогаалчылар, эртемденнер, авиторукчулар хөөрешсе, олар бурунгунун та чеже-чеже солун төөгүзүн то калп бээр ыйнаан чонунуң аас чогаалының та чеже-чеже уран-чечен хевирлерин шыгжап чоруур.

Бистиң бо чер чурттуг адаргелеривис алтай, хакас чонбизе харылзажып, бар-чогун алчып-бержип чораан. Ынчангаш оларның эрте-бурунгудан харылзаазы бар болгаш оңу өөренири солун болгу дег.

Бисте бойдустуң чазаганы көрүксенчиг элеп аттыг-даа черлер бар. Чижээ Кара-Чода. Ында аржаан бар. Ол алды метр хире хаяы куй иштинде бедик дагда чыдар. Оон узуп ижерге чаагайын ганчаар оңу! Кандыг аттыг черлер чок дээр: Казак-Танмазы, Калга-Чыдар, Үттүг-Дыт, Делег-Оруу, Делег-Арты суг-суг дээш-ле бааp. Келген аалчыларывыс ол черлерниң аттары-биле танышып, көрүп барып, өөренген болза деп бодаар-дыр мен.

Ийи-чаңгыс келген эртемденнерге, чогаалчыларга, музей ажылдакчыларынга, аян-торукчуларга колхоз болгаш кодэ Совет аът-хөл-биле, сагыш човап, эки дузалаар болза бистиң бо булунувуста төөгүлүг солун кижилер болгаш черлерле хөй ышкажыл. Берге, солун эрткен амыдыралдыг хоочун кижилер болгаш төөгүлүг черлер дугайын тодарадып, бижип тургузуп каарга, аныяк салгалга ажыктыг-даа, солуп-даа болгай; ынчангаш бистиң солуп, чараш черивисче аалчылар кээп-де турзун деп чалакаар мен.

К. БАЛГАН.

Объективте—Эстония

Чурттуң эң-не аныяк болгаш эң-не бичии республикаларының бирээзи — Эстония Совет эрге-чагырганың чылдарының дургузунда чечектелиишкинин чедип алган.

Богун Эстон ССР — эки хогжээн кодэ ажыл-агыйлыг индустриалдыг республика. ЭССР-ге белеткеп кылган экскаваторларны, электроннуг дериишкинни, музыка херекселдерин болгаш өске-даа хөй чүүлдерни 80 аска дантыкы чурттарже үндүрүп турар. Эстон балыкчылар, далай эжиндирикчилери, машина тургузукчулары, химиктер, энергетиктер, шахтерлар болгаш кодэ ажыл-агыйлыг ажылдакчылары, эртемденнер база специалистер СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин амыдыралда чедишкинниг боттанылып турар. Улетпүр продукциязының эң чугула хевирлерин бүдүрелиниң болгаш сайгарарының таллам-биле онгу беш чылдың баштайгы чылының планын хүүсал бетинде. декабрь 27-де. күүселдирин база пландан артыкка 10 миллиондан эвээш эвес рубль орулганы алырын республиканың ажылчы чоннары хүлээлгеп.

Таллиннің садыг ортээлиниң — Эстонияның далайже үнер эжин. Онгу беш чылда оон коллективи далай ортээлиниң эрттирер аргалыын дыка удаттырар ужурлуг. Эстон докерлер чүктерни сайгарарының мурнакчы аргаларын шинээдип ап, күш-ажылды организастаарын сайзырангайкыдын турар.

ЧУРУКТА: Таллиннің далай ортээлиниң доктаалының черинде.

В. РУДЬКОПУҢ фотозу.

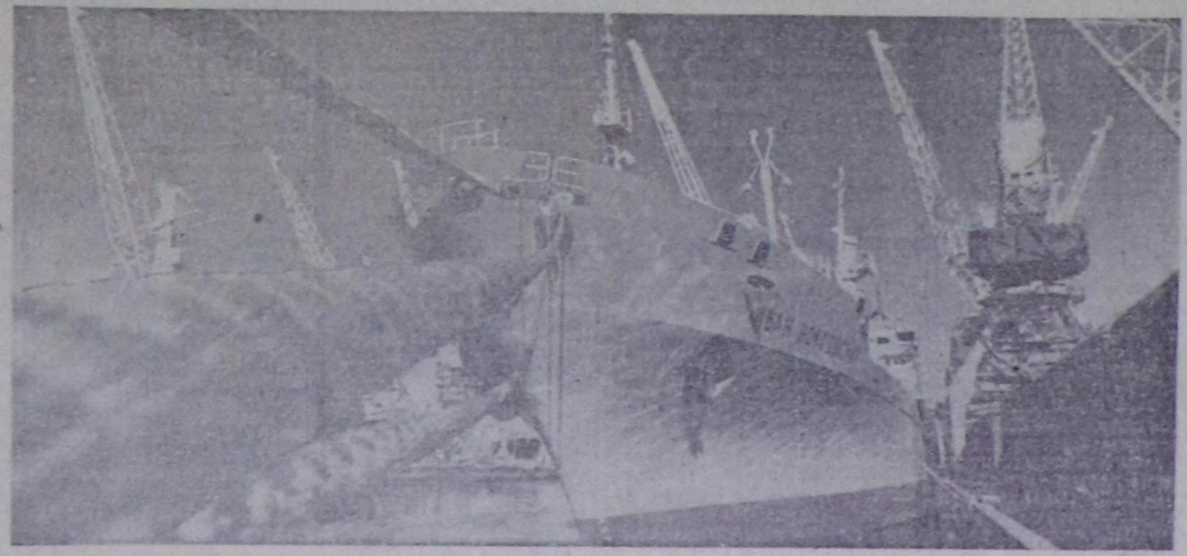

Телевидение

ДЕКАБРЬ 26-ДА

МОСКВАДАН

10.10—«Делегейге аас-кежик дээш». Москва школачыларының шүүлүктер номчулгазы.

11.10—«Танцының угаазылалдары». Фильм-концерт. СССР-ниң улустуң артизи Н. Дудинская эрттирер.

11.30—Мульт-фильмнер программазы: «Музыка чурумалдары», «Ак-көк ивижиге», «Хана-карактарда элдеп чүүлдер».

12.00—«Совет Эвилелинге бараан бооп тур мен!».

13.00—Медээлер.

13.10—«Чечен чогаалдарның экранчыдылгазы». «Диканька суурунуң чоогунга кежээлер». Уран-чечен фильм.

14.25—«Кино аян-чоруктарының клубу».

15.25—15.35—Чапсар.

15.35—«XII вектиң чагаалары» деп телешиниң баштайгы көргүзүлгези.

17.00—«Үе». Информастыг программа.

17.30—А. Скрябин—«Симфоникиг поэма». Төп телевидение болгаш Бүгү-эвилел радиозунуң симфония оркестрэ күүседир. Дирижеру—Б. Демченко.

17.45—«Делегей панорамазы».

18.30—«Э. Пьеха ырлап тур». Ленинградтан дамчыдылга.

19.05—«Коданың ажыл-ижин». «Кара эвес хорзунуг черлериниң бедиктери» деп циклден «Башгайы өзүмнер» деп документалдыг телефильмниң баштайгы көргүзүлгези.

20.00—Медээлер.

20.15—20.25—Чапсар.

20.25—«Россияның көл оруу». Документалдыг телефильм.

20.40—«Алдын почта». ГДР-деп дамчыдылга.

21.35—«XII вектиң чагаалары» деп телешиниң баштайгы көргүзүлгези.

23.00—23.30—«Үе». Информастыг программа.

ДЕКАБРЬ 27-ДЕ

МОСКВАДАН

10.55—«Ам-даа илби-шидиг-лер эвес...» Документалдыг телефильм.

11.25—Уругларга фильм. «Беш «Ее-деп элдептигбей».

12.50—13.00—Чапсар.

13.00—Медээлер.

13.10—«Социалистиг чарыштың хүн демдеглели».

13.55—«Ёлүүг эрлер».

14.50—П. И. Чайковскийниң романстарын СССР-ниң улустуң артизи Г. Ковалева күүседир.

15.30—О. Уайльд—«Будуштуг болуру чугула». Телешиниң баштайгы көргүзүлгези.

17.00—«Үе». Информастыг программа.

17.30—Аныяктар аразында хоккейге делегей чемпионады. Швейцария биле ССРЭ-ниң шилидек командаларының оюну. Чехословакиядан дамчыдылга.

КЫЗЫЛДАН

18.35—«Сылдысчыгаш». Уругларга программа.

19.05—Уругларга фильм. «Харжыган-тоба». Ойнаарактарлыг фильм.

19.15—Телемедээлер.

19.25—«Ажыктың болгаш шынар дээш». Дамчыдылга.

20.05—Телемедээлер.

20.20—Чарлаалдар.

МОСКВАДАН

20.25—Э. Москвитина ойнаар. Арфа.

20.45—«Социалистиг чарыштың хүн демдеглели».

21.30—О. Уайльд—«Будуштуг болуру чугула». Телешиниң баштайгы көргүзүлгези.

23.00—23.30—«Үе». Информастыг программа.

АГААР

Чөөкку хүнеперде республиканга болгаш Кызылга шоолуг эвес булуттаар, хар чагбас. Хаттың күүк кошкак.

Агаарның температураам дагыыг черлерге дүне 35—40, хүндүе 27—32, өске артканнарынга дүне 45—50, хүндүе 3°,—42 градус соор. Кызылга дүне 42—47, хүндүе 33—38 градус соор.

Автооруктарга эртенги шактарда туманнаар, оруктуң коотуру 500 метр.

Редактор В. С. ШАРАВИЙ.

КИНО

ДЕКАБРЬ 26-ДА

«НАЙЫРАЛ»: «Дүссуг ыт» 10.00, «Албанның өске-даа кижилери» 11.45, 13.30, 15.40, 17.00, 18.45, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Киночыывды 9.00, «Каштанчар» 10.20, 11.50, 13.20, «Кромвель» (2 сериялыг) 14.50, 17.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Дэргe, черге ужуралдар» 10.00, 11.30, «Оваартың, Зузу» (2 сериялыг) 13.00, 15.30, 18.00, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Тивлекчи» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ГЕОЛОГ»: «Гусар балладазы» 10.00, 12.00, «Үүлгединиң айылы» 14.00 шакта.

ДЕКАБРЬ 27-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Нәмдарның фактызы» 10.30, 12.10, 13.50, 17.00, 18.50, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Чекист дугайында тоожу» 9.30, 11.15, 15.15, 17.00, «Албанның өске-даа кижилери» 13.00, 18.45, 21.00 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Кромвель» (2 сериялыг) 15.00, 17.30, 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: «Канчап эр болурул» 13.50, «Есенин» (2 сериялыг» 15.30, 18.00, 20.30 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Ийиги шыпызыдыг» 20.00 шакта.

«ГЕОЛОГ»: «Тивлекчи» 18.30, 20.30 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: ИНДЕКС 667000

Кызыл. Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторвуң 2-24-63, редакторвуң ораалакчыларының 2-35-24, 2-31-75, пропаганда кылдызының 2-31-75, харысалгалыг секретарының 2-23-54, партийжи амыдырал кылдызының 2-07-13, культура кылдызының 2-23-54, көдэ ажыл-агый кылдызының 2-21-47, үлетпүр кылдызының 2-22-64, чагаа кылдызының 2-41-27, информацна база совет тургузуг кылдыстериниң 2-20-60, корректорларның 2-27-41, бухгалтерияның 2-12-45, секретариат тың 2-23-35, солун келбейи барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

ЧАГЫГ № 1816. ТИРАЖ 16332.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле эргелелиниң типографиязы (Кызыл, Щетинкина-Кравченко кудумчузу, бажың № 1). ТС—01147.